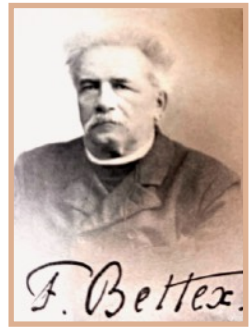

HET BOEK DER WAARHEID

DOOR F. BETTEX

UIT HET DUIJS VERTAALD DOOR ELISABETH FREIJSTADT

Kampen - J.H. Kok - 1907

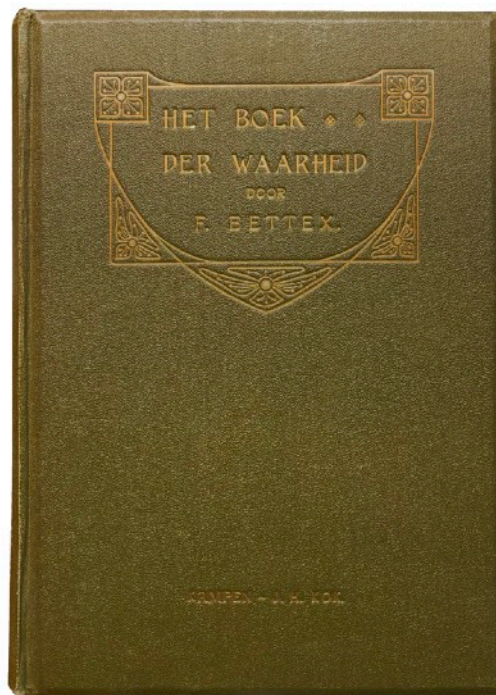

Het Boek der Waarheid

Duizendvoud weerklinkt door de wereld het geschreeuw der vijanden Gods, en de boeken der [monisten](#), die Hem loochenen, der critici, die Zijn woord verachtelijk maken, der stichters van nieuwe Godsdiensten, die een valse Christus prediken, overstromen de markt.

Daarom is het nodig de onzelfstandigen en wankelenden immer weer toe te roepen: Zijt niet verbaasd, nóg staat het woord vast, dat "blijft tot in eeuwigheid", en de oude, doch vergeten waarheid steeds te blijven herhalen.

Dat is van dit werkje het doel.

Juli 1907

F. Bettex

1.

Wat zijn wij mensen op deze kleine aarde, die om de zon, en met haar, en met miljoenen van ons onbekende werelden, door het wereldruim heen vliegt? Hoe nietig en vergankelijk is ons leven! Als zwak, machteloos kindje komen wij ter wereld, hebben jaren lang verzorging en verpleging nodig, moeten gevoed en gekleed worden. Een derde van ons leven besteden wij om ons voor dit leven toe te bereiden. Een ander derde brengen wij - dikwijls moeilijk genoeg - door in beroep of ambacht om voor ons en ons gezin het dagelijks brood te verdienen. En reeds nadert de avond en de ouderdom; nog enige jaren, en wij zijn grijsaards, tot geen arbeid meer in staat, gepensioneerd, door het nieuwe geslacht als onnut op zij geschoven. Daarna, "langer" of "korter", "lichter" of "zwaarder" lijden en de dood.

Dat zijn harde, nuchtere feiten, waaraan door al het geschetter en het gesnoef, waarmee de mens zich hieromtrent zoekt te misleiden of te verdoven, niets wordt veranderd. En al zouden ook verstand en wetenschap, vooruitgang en verlichting tien of honderd maal beter, groter, meer waar zijn, dan zij zijn, dan zouden zij u toch over het armzalige, de last en de ellende des levens niet heen helpen; over uw geldzorgen niet, evenmin als over uw ongelukkig huwelijk, uw bedorven, of ontaarde kinderen, over laster en achterstelling in uw beroep. Van ziekelijkheid en gebreken des ouderdoms zullen zij u niet ontheffen. Zullen zij u dan troostend ter zijde staan, als de dood aan uw deur klopt, en gij hem, de onzichtbare en schrikkelijke, dag en nacht on uw ziekbed voelt rondwaren, hem steeds meer nabij voelt komen?

En hoe onzeker is die ganse geschiedenis! Hoe bericht ons elk nieuwsblad, dat wij ter hand nemen, plotselinge aanvallen van beroerte, schipbreuken, allerlei ongevallen! Dagelijks verdwijnen duizenden van onze medemensen van de aarde met hun plannen "het bezit van hun binnenste". Waarheen? Wat doen zij daarginds? Hoe is het hun te moede onder de talloze doden, die op het grote, laatste gericht wachten?

Ongetwijfeld lacht hier de "verlichte", de nog gezonde, die het goed gaat in deze wereld, en hij verjaagt zulke gedachten, als lastige vliegen, met sport; en bij bier of champagne en een havanna, in de sociëteit en bij vrolijke vrienden of metgezellen spot hij met zulk zwartgallig gejammer. Maar zijn lach klinkt hol, maar bij al die pralende gerustheid en onverschrokkenheid is hij een lafaard, die de moed niet heeft het onvermijdelijke onder de ogen te zien, en de enige belangrijke vraag bedachtzaam en ernstig te overwegen: eens moet ik sterven, wanneer? hoe? waar? weet ik niet, en *waarheen dan?* Kan ik er iets voor doen, dat het mij na de dood eeuwig goed gaat?

Wat hebben wij in dit leven, dat zo vergankelijk onzeker is, voor een leidster? Waar vinden wij een gids? *Mijn verstand* is mijn gids, zegt gij wellicht. Welnu om de ons omringende schepping ten onzen nutte aan te wenden, en voor doeleinden van het praktische leven is het goed en bruikbaar. Het leert ons doelmatig zaaien en planten en ons kleden, kopen en verkopen, en vele andere dergelijke zaken. Maar zodra de vragen naar de samenleving der mensen, de maatschappij, de staat, wetten en regering aan de orde komen, wijkt het

ene verstand, de ene opvatting en wereldbeschouwing af van de andere, en ieder verstand wil voor het rechte aangezien worden; vandaar alle twist en strijd in de wereld. Hierdoor wordt mij de wijsheid van dit verstand verdacht, en is deszelfs onfeilbaarheid voor mij twijfelachtig.

Vraag ik dit verstand om inlichting, opheldering omtrent de aard der mij omringende schepping, dan schiet het hier reeds te kort. Is deze wereld eindig, of oneindig? Indien eindig, dan is zij voor mijn verstand te klein; waar en wat is haar grens, en wat is er aan de andere zijde van die grens? Indien oneindig, dan is zij voor mijn verstand te groot, dan kan ik mij haar niet voorstellen, dan vernietigt zij al mijne wetenschappelijke begrippen. Zo ook met de stof: een chemisch atoom, iets stoffelijks van bepaalde grootte, toch ondeelbaar, dat, zonder zich te veranderen, door blote aannadering aan een tweede iets, een gans ander lichaam voortbrengt; dat is een gans redeloze, ja met alle verstand strijdige voorstelling; dus weg er mee! Kracht, zegt men mij, is de tot verklaring der beweging *aangenomen* oorzaak. Maar als ik haar nu eens *niet* aanneem? Want, in ieder geval was zij er niet, voordat, gelijk de monist zegt, de wereld uit *niets* ontstaan is. Waar kwam zij dan vandaan? Weg met de acceptie der kracht! Zij is slechts een abstractie, zegt Moleschott. Mijn verstand kan even weinig deze wereld der stof en der kracht bevatten, als een kind een honderdponds kogel met zijn handjes op kan heffen.

Wilt gij u nu met het verhevene der wetenschap en het geestesgenot der vrije navorsing troosten? Ga eens met mij naar de universiteit! Daar zult gij u er over verbazen, hoe de mannen der wetenschap, hoewel zij er met bijgelovige verering van spreken, en een interessant materiaal van duizenden waarnemingen en feiten met honderden van meer of minder vernuftige hypothesen bieden, toch hun onderwijs er op inrichten, om hun discipelen van hun eigen onwetendheid te overtuigen.

Zo leert bijvoorbeeld de moderne theoloog, dat men van God niet kan weten, of Hij met ons Godsbegrip iets gemeens heeft. In ieder geval weet Hij zo goed als niets van ons; Hij heeft zich nooit geopenbaard, maar laat het aan Zijn natuurwetten over de schepping te regeren, en het is kinderachtig bijgeloof te denken, dat Hij door deze wetten als het ware zou heen breken, telkenmale, wanneer een kindje bidt: "Lieve God, maak mijne moeder gezond!"

In de filosofische faculteit zeggen zij: een ding op zichzelf is onherkenbaar, evenzo ook het ontstaan der ziel en der idee en het doel der wereld en van het bestaan. Het verstand, zegt Kant, kan ons van God en hiernamaals niets berichten. Anderen weer leren, dat de wereld slechts in onze voorstelling bestaat. Het nieuwste standpunt is, dat het voor de mensheid het beste zou zijn, als "de wil om te leven zo spoedig mogelijk ophoudt." (Schopenhauer, Hartmann, Nietzsche).

Van de juristen krijgt men te horen: er is geen absoluut recht. Het komt hier niet op het gezonde menserverstand aan, naar op de juridische opvatting!

De medische faculteit leert: de acceptie van een ziel en een geest, die bij de sectie van lijken nog nooit gevonden zijn, is overtollig. Het lichaam is een machine, en de

zogenaamde "krankzinnigheid" is een gevolg van stoornis in de hersenen, of andere materiële oorzaken. Overigens komt het voor ons geheel aan op ervaring, en moeten wij steeds proberen.

In de faculteit der natuurwetenschappen wordt geleerd: wat een plant is of een dier weten wij eigenlijk niet, en nog minder weten wij wat "het leven" is. Omtrent stof en kracht en licht hebben de [Becquerelstralen](#) en het [radium](#) in onze wetenschappelijke begrippen verwarring gebracht, onze tot nu toe geldende dogma's omver geworpen; doch men werkt aan nieuwe theorieën, die allen weer moeten verklaren en bewijzen, dat er in 1.000 biljoenen van jaren onbekende elementen zullen zijn, met een gans andere wereld, waarvan wij ons geen denkbeeld kunnen vormen. Doch, gelijk te voorzien is, zullen eerst de planeten in de zon, en de zonnen in elkaar vallen, en eindelijk het evenwicht van alle krachten, dus duisternis en volstreckte koude heersen. Dan is het met de wereld, met de mensheid en met de natuurwetenschap uit. Ex Est!

Kortom, men staat er over verbluft, hoe deze vorsten der wetenschap voor hun onwetendheid uitkomen, zo bijvoorbeeld ten opzichte van de grootste, de gewichtigste van alle vragen, namelijk of er een God is, waarop zij gans open en rondborstig antwoorden: dat zij het niet weten. Daarbij schrijven zij grondige verhandelingen over allerlei nevenzaken; want in kleine specialiteiten is onze tijd groot. Hun rusteloos zoeken, hun koortsachtig navorsen is geen teken van gezonde, geestelijke kracht, noch van zuivere zelfstandigheid, noch van rustig, ernstig denken, maar van het tegendeel hiervan, en de oude wijzen hebben uit minder materiaal meer geestelijk gewin te voorschijn gebracht, dan wij uit miljoenen van snel bijeengebrachte en op elkaar gestapelde feiten. Wetenschap is nog geen wijsheid.

Of wilt gij u verheugen in de triomfen der wetenschap en der industrie, en de beheersing der natuur? Ach! in weerwil hiervan worden door aardbeving en uitbarsting van vulkanen en door wervelstormen duizenden onvoorziens vernietigd. Ook de zo hoog geroemde werken der mensen, spoortreinen en automobielen verongelukken, bergwerken storten in, stoomschepen, met alle weelde en alle veiligheidsmiddelen toegerust, gaan met honderdduizenden passagiers te gronde, en pantserschepen van het nieuwste en beste type vliegen met kapitein en bemanning in de lucht. Het is niet veel zaaks; deze "beheersing der elementen" en die "wonderen der techniek", waarmee de zoon des stofs, deze kleine praalhans, zo groot doet.

Wenst gij te zwelgen in natuurgenoet? Ja, deze natuur, deze schepping is groot en schoon. Haar aanblik, de studie ervan, kan ons menig heerlijk uur bezorgen, biedt ons dikwijls gezonde opwekking, en ook troost. Want zij is de verwezenlijking der rechtvaardige, schone, doelmatige gedachten Gods, die wij natuurwetten noemen, alsof de natuur zich zelf wetten kon geven! En steeds meer zoekt een overwerkte, vermoeide mensheid voeling met deze natuur, en gezondmaking van haar gekunsteld leven in sport, natuurgeneeswijze, en wat dies meer zij; en zij erkent, dat de in - en met - de natuur levende mens niet slechts naar het lichaam, maar ook naar de ziel gezonder en meer toegankelijk is voor de waarheid. Maar de natuur alleen doet het niet, en ook een natuurlijk leven, waterkuur of vegetarisme, brengt nog geen geest voort. Hebben wij de

Schepper niet, dan is de schepping ons een tempel zonder altaar, een onbewoond paleis, in welks kerkzalen wij op de duur niet warm worden, en waar blijft het woord eens dichters: "Immer reikt de dorstende mens de beker aan de natuur, maar steeds vult zij hem slechts ten halve."

Desalniettemin zou het bestaan, zou dit vergankelijke en onzekere leven nog draaglijk zijn, indien er geen *schuld* was, schuld, "het ergste van alle kwaad!" Maar dat deze wereld niet is, zoals zij behoorde te zijn, laat zich door geen [sofisme](#) en geen filosofie wegdeneren. Dagelijks zeggen wij van de wereld, van het leven, van ons schijnbaar geluk: "goed, evenwel ... Het zou in orde zijn, maar ..." De boom moest niet verdorren, de bloem niet verwelken, de bron niet uitdrogen, het kindje niet ziek worden, de mens niet sterven, de schat door geen roest of mot verdorven worden, en bovenal moest die stille, zachte, lastige stem in de borst zwijgen, die ons bij gaan en staan het verwijt doet horen: bij al uw vertoon van eerlijkheid en eer, zijt gij toch onwaar, uw manieren in het gezellig verkeer, de vormen, die gij er aanneemt, zijn leugens, uw genoegens zijn beuzelachtig (*onbenullig*), uw liefde is zelfzucht, en gij zelf zijt van ijdelheid en eigenliefde doortrokken. Gij kunt, gij durft u niet open, bloot en naakt aan uw medemensen te tonen, hoe dan aan God - als er een God is - die u wil oordelen! Gij voelt het te diep: gij zijt niet, wat gij zijn moest, gij hebt een schuld, en deze schuld is de oorzaak van lijden, is de bittere druppel in uw levenskelk, de grond van uw verkeerde stemming en uw onvoldaanheid en van de vreze des doods, waarvan gij gedurende het leven een slaaf zijt. "Zonder enige twijfel", zegt de scherpzinnige, maar niets minder dan Christelijke filosoof Schopenhauer, "de grote schuld der wereld is de oorzaak van het grote leed der wereld." "Want het is ongerijmd aan te nemen, dat de eindeloze smart, waarvan de wereld vervuld is, doelloos en zuiver toevallig zou zijn."

Een aangrijpend beeld, voorwaar! groot in zijn rouw, klein in zijn vermaak, vol raadselen en tegenstrijdigheden is de mens een vermoeide gast op de duistere aarde, klaagt een [Goethe](#), die het toch niet aan geluk en roem heeft ontbroken. Slechts door de grootste oppervlakkigheid, of het wanhopig besluit om eens voor altijd de ogen te sluiten voor deze waarheid, en door natuuronderzoek en kunstgenot, industrie en handel, geld en goed bijeen te brengen, het streven naar waardering en eer, maatschappelijke steun en lichamelijke genietingen zich ten opzichte van de leegte, het vervelende en de onzekerheid des levens te misleiden, worden duizenden nog staande gehouden. Dat kan nog enige jaren zo gaan. Doch laat u door de wereld niet begoochelen. Deze "wereld" bestaat uit hen, die met wat have en goed, of vernuft en talent, tamelijk gezond en bedrijvig een rol - al is het ook nog zulk een kleine - op het wereldtoneel spelen, van wie anderen geld, of eer, of invloed, hulp of vermaak verwachten.

Van de velen, die arm, niet ruim bedeeld met gaven van vernuft of verstand, krank of oud zijn, en haar niets hebben te bieden, gepensioneerd, als onbruikbaar afgedankt zijn, hun rol hebben uitgespeeld, wil deze wereld niets weten, in één dag of nacht heeft zij de afgetredene toneelspelers vergeten. Aan deze gaat dan een droevig licht op omtrent het beuzelachtige van hun doen, en immer sterker dringt zich aan hun verduisterde ziel de vraag op: waartoe dit alles? Dat hebben ten allen tijde diegenen het diepst gevoeld, die verstand en moed genoeg hadden, om de dingen te zien, zoals zij zijn; dat hebben de

veroveraars en filosofen, de vorsten en de rijken, de geleerden en de dichters bekend, en, gelijk de wijste van alle koningen hebben zij uitgeroepen: "Het is al ijdelheid." "Het leven is onzin!" riep de tachtigjarige natuurvorser [A. van Humboldt](#), en ook de oude filosoof [Tolstoj](#) en de gevierde dichter [Ibsen](#); en vervloekt wordt dit leven door duizenden, die jaarlijks er door ontgoocheld en bedrogen, het verachtelijk, woedend en wanhopig, van zich werpen.

2.

Is er dan op deze duistere, stormachtige zee des bestaans en des tijds geen poolster, die ons leiden, geen vuurtoren, die ons de veilige ingang naar de haven toont, geen rots, die de golven trotseert, zodat ik op haar bouwen kan? Ik zoek haar in honderden boeken van mensen, en vind haar niet. Zichzelf, mij en u misleiden zij met ethiek en filosofie, met filantropische en esthetische stelsels, met schoonklinkende frasen; zij allen weten ons raad noch uitkomst te geven.

Maar ik open een oud, duizendjarig boek, waarop de meesten geen acht slaan, dat door velen veracht of gehaat, door weinigen gelezen, door enkelen hoog gewaardeerd en geliefd wordt. Daarin vind ik woorden, die mij als knotsslagen treffen, en de ganse wereld als met kaakslagen in het aangezicht slaan.

Ten eerste vind ik een vaststellen dat zeer stellig "alles ijdelheid is". Vervolgens als grond of oorzaak mijner ellende: "Die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde"; over deze wereld een oordeel: "Zij zijn allen afgeweken; er is niemand, die goed doet, ook niet één"; als oorzaak van mijn sterven: "De dood is de bezoldiging der zonde"; boven het graf een ster: "Die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven"; voor alle leed een vertroosting: "Zalig zijn die treuren; want zij zullen vertroost worden"; als einde van de ellende der aarde en de duizendjarige weeklacht der mensheid: "God zal alle tranen van hun ogen afwissen." Inderdaad! dit Boek schijnt mij toe waarheid te spreken!

Ik sla het oog op de eerste bladzijde. Groot, eenvoudig staat daar: "*In de beginne schiep God de hemel en de aarde*". Ook dat is mij duidelijk. Immers, óf een God heeft deze wereld geschapen, óf zij bestaat van eeuwigheid, óf zij heeft zich zelf gemaakt. Dat zij *niet* eeuwig is, zegt mij geheel haar, nog niet gereed zijnde evolutie, en haar streven naar evenwicht van alle krachten, die zij, indien zij eeuwig was, reeds lang bereikt zou hebben, en, in overeenstemming hiermee, leren, naar wetenschappelijke gronden, de beste natuurvorsers, sterrenkundigen, geologen, natuurkundigen, zoals Herschell, [Secchi](#), [Lord Kelvin](#) en anderen: De wereld heeft een begin gehad, en zal een einde hebben."

Heeft deze wereld zich zelf gemaakt? Neen, zegt mij het gezonde mensenverstand. Dat het *niets*, zonder het te weten of te willen, zonder stof of kracht, zonder er grond of verstand voor te hebben, zich van zelf tot *iets*, en wel tot een verwonderlijk doelmatige

wereld heeft gemaakt, is toch wel de grootste ongerijmdheid, die ooit door een menselijke geest werd uitgedacht.

Anders is de stelling: "Geen gevolg zonder oorzaak", de grondslag van alle natuuronderzoek. Hoe spottend zou ook de atheïst mij aanzien, indien ik hem zei, dat een steentje of een goudstuk heden nacht op mijne tafel uit niets ontstaan is! Maar vóór miljoenen van jaren een ganse wereld uit niets, ontzaglijke gevolgen zonder enigerlei oorzaak, dat gaat aan, dat kan, dat gelooft hij, en spreekt zichzelf tegen. Immers, zijn, volgens hem, de natuurwetten natuurkrachten eeuwig en onveranderlijk, waarom zou dan ook heden niet een ontstaan van iets uit niets mogelijk zijn? "Verstandig" wil hij zijn. Maar gans onverstandig is de acceptie, dat de eerste dingen zich zelf gemaakt hebben. "Niemand", zegt Meyenberg, "kan toch iets doen, vóór hij zelf is. Ik kan toch niet werken, eer ik ben. Iets, dat er in het geheel nog niet is, kan zich toch waarlijk zelf niet scheppen." (Brennende Fragen II, blz. 9). Maar elke ongerijmdheid is de Godloochenaar welkom, als hij kan hopen de gehate, levende God en Schepper uit Zijn schepping mede weg te dringen; en daarbij spot hij dan nog met de wonderen van de Bijbel!

Is deze wereld niet eeuwig, en heeft zij zich zelf niet gemaakt, dan blijft nog slechts de acceptie, dat en God haar geschapen heeft. "De kennis der natuur", zegt prof. Reinke (Die Welt der Tat, blz. 457), voert onvermijdelijk naar het Gods-idee." "Wij erkennen", schrijft de beroemde sterrenkundige, Dr. Klein, "dat de inrichting der wereld zó is, alsof zij door het hoogste verstand, waaraan tegelijk ook een onmetelijk scheppingsvermogen ten dienste staat, gemaakt is. Ook hebben de grootste natuuronderzoekers van alle tijden, de grondleggers onzer huidige natuurwetenschap het bestaan van zulk een Verstand aangenomen. Het bestaan daarvan volgt even ontwijfelbaar en noodzakelijk uit de gezamenlijke natuurverschijnselen, als het aanwezig zijn van een aantrekkingskracht in de zon uit de beweging der planeten om haar heen in gesloten banen." (Kosmologische Briefe, blz. 27 en 28.)

Het eerste woord van de Bijbel is dus hiermee in harmonie: Een God heeft in de beginne de wereld geschapen. "*Bara Elohim*"; merkwaardig: In den beginne schiep *Elohim* (is een meervoudsvorm). Goden en een scheppen? Ja, Vader, Zoon en Heilige Geest. (Johannes 1 : 3; 17 : 5; Genesis 1 : 2)

En nu vind ik in dat Boek het beknopte verhaal in algemene trekken van de zes Goddelijke scheppingsdagen, deze grote licht- en duisternis-tijdperken, wier duur wij niet kennen; (Genesis 1 : 1, 5) met de door de geologie erkende volgorde: planten, zeedieren, viervoetige dieren, mens. "De algen" (zeeplanten), zegt de bekende geoloog, Prof. Dr. Quenstedt, zijn voorzeker wel de eerste organismen. De eerbiedwaardige Mozes (die hij in diezelfde voordracht "een groot geoloog" noemt) is nog niet weerlegd". "*Elk naar zijn aard*", ook dit tienmaal herhaalde woord van Genesis staat nog vast. Het [Darwinisme](#) heeft ons veel interessants geleerd omtrent de vatbaarheid der organismen om zich binnen zekere grenzen in aansluiting met de omgeving, ([het milieu van Lamarck](#)) te veranderen. Maar het vermocht niet tegen het blijkbare getuigenis der geologie, der zoölogie en der diepzee-onderzoekingen te bewijzen, dat de ene soort uit de andere ontstaan is. Steeds meer wordt door de natuuronderzoekers en zoölogen de

"standvastigheid der soort" erkend; door enige wordt een "verdelging der soorten" in geologische tijden aangenomen. En op het congres van natuuronderzoekers in 1897 werd zonder tegenspraak verkondigd, dat het Darwinisme uitsterft.

In overeenstemming met het dikwijls bespottte bericht van de vierde scheppingsdag leert de nieuwere sterrenkunde, dat de aarde miljoenen jaren vóór de zon ontstaan is, en zich wellicht lang in de lichtnevel heeft gebaad, uit welken zij zich later tot een bol heeft gevormd. Overigens zijn zij van mening, zo bijvoorbeeld [Flammarion](#), dat ook op planeten zonder zon, en eens op de uitgebluste zon (?) een rijke ontwikkeling van organismen mogelijk is.

Als besluit der schepping verscheen de mens. Ook daarover stemt de wetenschap met de Bijbel overeen, dat hij niet reeds ten tijde der eerste planten, of der [Sauria](#), of der eerste viervoetigen bestaan heeft. Voorzeker fabelen geleerden van 100.000, anderen zeggen 50- of 30.000 jaren, die de "prehistorische mens" op aarde geleefd zou hebben, en zij willen dit met een dozijn schedels en vuursteen-pijlpunten en messen bewijzen. Maar een ganse mensheid zou toch in 100.000 jaren gans andere en talrijker sporen hebben achtergelaten, ook in gedenktekenen, in spraak en geschiedenis. Schedels hebben geen datum, en menige schedel, die voor prehistorisch gehouden werd, is als nauwelijks 1.000 jaren oud herkend geworden. De pas enige eeuwen vóór Christus ontstane paalwoningen, zijn ook nog lang na Hem bewoond geworden, en de steenperiode met pijlpunten uit silex, agaat en bergkristal, bestond nog 1.000 jaren na Christus bij vele stammen in Amerika en Europa. Voor het overige: onbevooroordeelde natuuronderzoekers, zoals Prof. Fraas, en zelfs de historicus van het materialisme A.F. Lange, houden het er voor, dat steen- en bronstijdperk, holenberen en mammoet met de door hoger staande volken aan de grenzen der beschaving uitgestoten holbewoners, rijkelijk in de Bijbelse 1.500 jaren tussen Adam en de zondvloed plaatsvinden.

De mens, door God gelukkig en rein geschapen, viel door ongehoorzaamheid. Thans moet hij in het zweet zijns aanschijns brood eten, en de vrouw moet met smart kinderen baren. Vraag hierover de ouden, de volken, hun mythologie, hun sagen, hun oergeschiedenis; allen verhalen zij van een oertoestand, toen de mens gelukkiger en beter was; van een schuld en een straf, van een val door de zonde. Zie deze mens aan! Indien hij het van aap af zo ver zou gebracht hebben, hoe zou hij er zich in kalme zelf bewustheid op beroemen, geduldig en vol van hoop verder gaan! Maar vol van zorg, verdrietig, bewust van schuld, in de grond zijner ziel ongelukkig, hoedt deze verloren zoon de zwijnen zijner lusten. Al het draf der wereld kan hem niet verzadigen, als hij denkt aan het huis zijns vaders, en geen woorden of kunsten kunnen hem het vurig, smachtend verlangen naar God, en licht, en eeuwig leven ontnemen. Is dit nu een erfelijk belast zijn van zijn apen-oervoorvaderen her? Káin verslaat Abel, de broeder de broeder. Een voorbeeld van geheel de wereldgeschiedenis. Wat is zij anders dan een verhaal van krijg (*strijd*) en broedermoord, veldslagen van helden, waarin honderdduizend mensen hun broeders versloegen? In bloed ontkiemen de wereldrijken, door bloedvergieten blijven zij in wezen, en in bloed gaan zij ten onder. Zo was het bij de ouden, zo is het heden ten dage, zo zullen zij eens vergaan.

Nog toegerust met een overblijfsel der oorspronkelijke kracht vervulde een reuzengeslacht de aarde met wrevel, en met zijn hoogmoed. Ook daarvan, evenals van de halfgoden, die zich dochteren der mensen kozen, zijn alle mythologieën en sagen der volken vol. En Henoeh wandelde met God en bestraft hen. (Judas : 14) Want God heeft altijd er voor gezorgd, dat er getuigen Zijner waarheid zouden wezen, opdat de mensen niet te verontschuldigen zouden zijn.

Toen kwam het gericht; en de wateren van beneden, en de wateren van boven bedekten de aarde, een verwoesting, van welker verschrikking de mensheid van de ene pool tot de andere nog weet te verhalen. Hoe komt het toch, dat alle volken, de Grieken en de Chinezen en de Japanners, de Indianen van Noord-Amerika, de Inca's van Peru en de negers in Afrika kennis hebben van de grote watervloed, over alle bergen, van de redding van een mensenpaar, of ook van zeven in een boot, ja velen van een heil verkondigende vogel er bij? Belachelijk is tegen dit geweldige getuigenis de hedendaagse theorie van een tyfoon in de Perzische golf, en een leugen is de bewering, dat een zodanige de bijzonderheden van het Bijbels verhaal zou verklaren.

Bevreesd voor nieuwe catastrofes en om over geheel de aarde verstrooid te worden, besluit de mensheid zich een middenpunt te maken, een centrum. In de onafzienbare vlakte van Sinear zal zij een burcht bouwen, die overal, van heinde en ver zichtbaar is. Dus dáár reeds het streven der mensen naar centralisatie, naar het bouwen van steden om zich door de daarin hoge gebouwen "een naam te maken." Maar met bliksems en donderslagen verwoest Jehovah de toren, brengt verwarring in de spraak, en verstrooit de nakomelingen van Sem, Cham en Jafeth, want Hij wil, dat de ganse aarde bewoond zal worden. Ook hiervan hebben de onderscheidenste volken herinnering en sagen. Negers vertellen van de hoge bouw, bij welker vernieling door de opperste machten, de mensen, van schrik bevangen, onderscheidene talen begonnen te spreken. En in Mexico berichten de [Tolteken](#) van de pyramide van Cholula, dat zeven reuzen haar gebouwd hebben, om er zich tegen de grote vloed op te redden; maar een vertoornde God heeft het gebouw door bliksem vernield en de reuzen verstrooid. Onopgelost is voor de [filologie](#) het vraagstuk der vele talen bij een zelfde mensheid. De Bijbel lost het vraagstuk op, en ook psychologisch is het verklaarbaar, dat een plotselinge en schrikkelijke openbaring van de Goddelijke toorn in deze wereld, de hoofden en de spraken verward heeft. Toch hebben allen dezelfde klanken en grondtrekken van een natuurspraak behouden. In allen, maar in het bijzonder in die der nog niet door kunst bedorven taal der ouden, en in die der nog huidige wilde natuervolken, is gemakkelijk de algemene grondbetekenis der enkelvoudige vocalen (*klinkers*), bijvoorbeeld van i, a, o, en ook die der consonanten (*medeklinkers*) n, k, s, te herkennen.

De volken trokken heen; de kinderen van Sen, Cham en Jafeth verstrooiden zich over de aarde, de drie, ook lichamelijk herkenbare hoofdtypen der mensheid, om, naar het raadsbesluit van God, die voormaals de aarde voor de mens bereid had, Azië, Afrika en Europa te bewonen. Zij dwaalden her- en derwaarts, de meer begaafden en edeler stichtten alras steden, tempels, een geweldige civilisatie, zoals in Indië, in Egypte, in Chaldea, en zij behielden de zuivere overlevering van Noach. De lagere rassen, die door hen in de strijd om de beste landen der wereld overwonnen werden, verwijderden zich

van het middelpunt der wereld en der geschiedenis, werden aan de zeekusten vissersvolken, op de uitgestrekte prairies nomaden, in woud en gebergte jagers, en aanbaden afgoden en fetischen (*voorwerpen die als een afgod worden vereerd*).

En toch bleef bij allen het duistere bewustzijn een boven alle ondergoden staande Godheid, aan welke zij hun nood, hun vergankelijkheid klaagden, tegenover welke zij zich schuldig voelden, aan wie zij offers brachten, van wie zij eenmaal toelating tot een betere wereld hoopten. Waar is een ras, een volk, dát niet heeft gebeden en aanbeden! Daarvan getuigen de beelden van goden, de graven, de altaren, de tempels van zo vele verdwenen volksstammen. En de goede God verhoorde ook hen. "Gij hoort het gebed, tot U zal alle vlees komen." (Psalm 65 : 3. Zie Handelingen 17 : 26-28; ook 14 : 16, 17) Diep in het hart van alle volken der aarde ligt onuitroeibaar het idee der Godheid. Omdat echter dit idee de bron is van alle kennis en van alle goed, is het van oudsher het streven des duivels geweest, niet slechts om haar te verduisteren, maar haar te veranderen in een hem gebrachte verering en aanbidding. "Ik zeg", schrijft de apostel van menig arm Heidenvolk, "dat hetgeen de Heidenen offeren, zij de duivelen (= *demonen*) offeren, en niet God." (1 Korinthe 10 : 20)

Van onder deze volken nu wil God er zich één verkiezen en opvoeden. "Ga uit uw land", zegt Hij tot Abraham, "naar het land dat Ik u wijzen zal. En Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en in u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden." (Genesis 12 : 1-3) Verlaat alles, en wees een vreemdeling en zwerveling op aarde! Een grote eis, en tevens een voorbeeld van hetgeen God verlangt van ieder Christen, want al het Bijbelse heeft een diepere, geestelijke betekenis. En Abraham *geloofde* God, het enige, waarmee een mens ooit God eer heeft bewezen, Hem een dienst heeft gedaan. Abraham maakte zich op naar het hem aangewezen land, trok heren derwaarts, woonde in tenten, werd een rijk man, een vorst met vorstelijke gedachten, (Genesis 14 : 23) stond grootmoedig het betere land af aan zijn neef Lot, en verkeerde met koningen. God zegende hem, en eiste van hem het schier bovenmenselijke. Izaak op Moria, een type van Christus op Golgotha: dat behoort tot het grote, het majestueuze, dat de Bijbel ons verhaalt.

Maar Abraham was "een mens gelijk als wij", heeft herhaaldelijk laf gelogen, om zich uit verlegenheid te redden. Wat is mensenmoed, als God hem, gelijk Petrus, een ogenblik, ter beproeving, verlaat! Voorzeker, aan krijgsmoed heeft het deze aartsvader niet ontbroken, toen hij met 318 man en zijn bondgenoten Aner, Escol en Mamre op snelle rossen en dromedarissen de zegepralende (historisch bekenden) Kedor Laomer met zijn bondgenoten overviel, en hun buit afnam; een plotselinge aanval te paard met zwaard en lans, juist zoals nog heden de woeste Arabieren, deze zonen Ismaëls en "Ibrahims" krijg voeren. Ook zijn gastvrijheid, zijn aankoop van Machpela, en over het geheel, zijn zeden en gewoonten, vindt men nog tot op de huidige dag bij deze zijn nakomelingen, want in het Oosten veranderen de modes niet, en wij kunnen ons Abraham en Izaak, als edele, ernstige, witgebaarde sheiks in lange burnu's te midden van hun stam voorstellen, gelijk ook nog heden het lange, tweekleurige gewaad bij de Arabieren een ereteken is.

Maar het grote aan deze patriarchen, en ook aan de anders sluw handelende Jakob, datgene wat hen in weerwil van al hun gebreken en menselijke inzichten, ja zonden, verheft boven andere mensen, datgene, wat voor de wereld onbegrijpelijk blijft, is, dat zij door hun geloof vrienden Gods zijn geweest. Aan Jehovah zelf behaagde het hun in de droom, ja zelfs lichamelijk te verschijnen, en Hij, Christus, at van het kalf en van Sara's koeken, zoals Hij tweeduizend jaren later, na Zijn opstanding, in de tegenwoordigheid van de verbaasde discipelen een stuk van een gebraden vis en van honigraten at. Want God had de mensen de wet en de profeten nog niet gegeven.

Ook Abraham stierf "oud en des levens zat." Izak volgde hem na, een goed, vreedzaam en vroom man. Niet gans aldus Jakob, doch ook hij geloofde God, en God heeft hem wonderbaar geleid, en uit Ezau's hand gered. Ook hij, geoefend ten strijd, kon zijn Jozef een stuk lands vermaken, dat hij "met zijn zwaard en met zijn boog uit de hand der Amorieten genomen had." (Genesis 48 : 22) Daar groeiden zijn twaalf zonen op, tot op Jozef en Benjamin, woeste herders, met vee en knechten de woestijn doortrekkende, bandeloos, opbruisend, koen en wreed in de strijd, (Genesis 34 : 25-29) hebzuchtig, Godvergeten in hun haat tegen de eigen broeder, en toch ook voor edeler gevoelens vatbaar, en tot zelfopoffering in staat, (Genesis 43 : 9; 44 : 33) ook hierin weer de zonen van Ismaël en huidige Arabieren gelijk.

Tot slot van dit eerste boek des wordens, wordt ons de prachtige geschiedenis van Jozef verhaald, een drama, dat bij grootste eenvoud van stijl, met psychologische fijnheid het aangrijpend tragische verbindt. Hoe treffend de karakterschildering, de smart des ouden vaders, hoe overweldigend het herkenningstoneel, als de tot nu koele, strenge vorst in het Egyptisch paleis, baardloos, in wit [byssus](#) en zware gouden keten, die tot nu toe slechts door tolken had gesproken, met uitgestrekte armen van zijn zetel afdaald, en in de moedertaal de van schrik bevangenen toeroept: "Ik ben Jozef, uw broeder!"

3.

Wie heeft nu dit boek van Genesis (of der wording) geschreven? Naar eerwaardige traditie, die wij geen reden hebben te betwijfelen, ja meer, wij zeggen, naar een van God gewilde, Zijn volk toevertrouwde levering, heeft Mozes, de grootste man uit het Oude Testament, het gedaan, gelijk hij ook de vier andere naar hem genoemde boeken geschreven heeft. Deze vijf noemt Jezus tegenover de daaraan gelovige Joden "de Schriften van Mozes". Waar kan Mozes, door de Heilige Geest gedreven, dat eerste boek wel geschreven hebben? Wij denken, dat hij het deed in de veertig jaren, die hij bij Jethro in Horeb doorbracht. Een man als hij, "in alle wijsheid der Egyptenaren opgevoed" door die wijsheid opgewekt, en hoog begaafd, zou niet goed zonder geestesarbeid kunnen blijven. Vanwaar kende hij de geschiedenis der schepping en van de zondvloed? Ten eerste, als erfgoed van Noach en zijn zonen. Noach, zegt de Schrift, leefde nog 350 jaren na de zondvloed. Dat hij uit het Bijbelse bericht verdwijnt, en ook veel in de Chinese sage, volgens welke Fohi, "de zoon des regenboogs, zeven reine dieren offerde" de akker- en

wijnbouw invoerde, doet bij sommige uitleggers het vermoeden ontstaan, dat deze Noach naar het Oosten trok en de grond legde van het Chinese rijk. Ook de Chinese tijdsopgave van de zondvloed en van deze Fohi, de offeraar, voor 4.200 jaren komt treffend overeen met de Bijbelse tijdrekening. Volgens deze leefde zijn zoon Sem nog 500 jaar na de zondvloed, en was dus nog tijdgenoot van Abraham en Izak. Volgens uitvoerige Perzische overleveringen heeft hij het Perzische rijk gesticht en lang geregeerd (een 130 voet hoog rotsbeeld van Dschemschid, of Baäl-Schem, de heerser, ziet men nog in de [holenstad Dschem-Bamian](#)), terwijl Cham en zijn nakomelingen zich naar Ethiopië en langs de Noordkust van Afrika uitbreidden. Hoe zouden nu deze zonen van Noach hetgeen zij van hun vader over de wereld van vóór de zondvloed gehoord hebben, niet als kostbaar erfgoed aan hun nakomelingen hebben overgeleverd? En God zelf heeft er voor gewaakt, dat Zijn Boek, dat voor duizenden van jaren en miljoenen mensen geschreven is, juist en alleen datgene wat waarheid is bevatte, vrij van alle verdraaiingen en bijvoegingen, die bijvoorbeeld de Babyloniërs er langzamerhand aan hebben toegevoegd.

Intussen weten wij, dat deze Mozes later twee maal 40 dagen op de Sinaï bij God heeft vertoefd, boven het aardse verheven, en "at geen brood en dronk geen water." Nu is het meer dan waarschijnlijk, dat God, die hem daar het hemelse voorbeeld van de tabernakel toonde, hem ook tot ons aller nut en voordeel in hoge visioenen de aanvangen der aarde en de geschiedenis van Adam heeft getoond. Mozes was dáár aan de bron van alle weten, zou hij niet gedronken hebben?

Ook het boek Job kan Mozes bij Jethro hebben geschreven. De fraaie beschrijvingen aldaar van de saffier-groeven der Egyptenaren in het Sinaïgebergte, waarvan de ruïnen nog bestaan (Job 28 : 1-11, Elberfelder-vertaling), der rotskloven, waarin wateren bruisen en ras (*vlug*) uitdrogen, der snelle rietschepen op de Rode Zee, des krokodils en des nijlpaards, der steenbokken, die in de kloven verblijven, en der adelaars, die op de rotsen nestelen, der woestijn, waarin geen mens is; dat alles toont, dat Job op het Sinaïtische schiereiland (en niet in [Hauran](#)) geleefd heeft. Mozes zou hem persoonlijk gekend kunnen hebben, en van hemzelf zijn geschiedenis hebben vernomen. Jobs leeftijd wijst op dat tijdperk.

Deze Mozes, die God voor zijn latere zending door de vijand Zijns volks koninklijk laat opvoeden - hoe wonderbaar zijn toch Zijn leidingen! - die eens zijn volk zonder de wil van God wilde verlossen, wordt nu tegen zijn zin en wil door God gezonden tot Farao met strenge woorden en bedreigingen, met de macht het volk, dat Israël zo lang onderdrukt had, te verpletteren en de trotse heerser te verderven. Het Bijbelse verhaal van Jozef en Mozes is in volkomen overeenstemming met de historische bronnen omtrent land en zeden in Egypte. Zo bijvoorbeeld geheel de handelwijze van Farao tegenover Jozef en de benoeming van deze tot Zafnath Paäneath, "Onderhouder des levens". Zo ook de Egyptische woorden "tebn" voor stro, of juister "haksel", en "gash", stoppelen, juister "riet" (Exodus 5 : 7, 12) ook het bevel: "Ga heen tot Farao in de morgenstond, zie, hij zal uitgaan naar het water toe"; herinnert aan het voorschrift voor de Egyptische koningen, om zich des morgens in de Nijl te baden.

Met herhaalde wonderen bevrijdt God Zijn volk, vernietigt zijn vijanden, voert het uit Egypte en leidt het door de woestijn. Want in Gods wereldregering zijn er tijdperken van het wonder, en anderen, waarin Hij zwijgt. In de 1.500 jaren vóór de zondvloed lezen wij van geen wonderen, ook niet gedurende de langdurige slavernij van Israël, en van ons kan wel gezegd worden: "Hij heeft aldaar niet vele wonderen gedaan vanwege hun ongeloof." Maar de tijd komt, waarin het wonder, grote tekenen op aarde en aan de hemel, de goddeloze, trotse mensheid zodanig zal schudden, dat zij als stervende zal zijn van angst, en wachtende op de dingen, die komen zullen.

God voert Zijn volk in de woestijn en aan de Sinai. Op deze majestueuze, granieten rotstroon geeft Jehovah, omgeven door bliksemen en donderslagen, van uit de duisternis, deze hoop van voormalige slaven een wet, een heiligdom en een Godsdienst, en verheft hen daardoor tot een natie, die in deze kracht sedert duizenden van jaren alle stormen der vervolging, alle haat hunner vijanden getrotseerd heeft.

Ons voorgenomen bestek gedooft niet, dat wij de schone eredienst in de tabernakel grondig of in bijzonderheden bespreken. Van haar prachtige symboliek slechts dit. Uit de woestijn dezer wereld treedt de Godzoekende door de koperen zee, welker water hem wast en het altaar Ariël, de "leeuw Gods" waarop de overtreding in het offer verteerd wordt, in het heilige, waarin de Drie-eenheid voorgesteld wordt in de Vader, die Zijn volk het dagelijks brood geeft, in de liefelijke reuk der voorbede van de Zoon, in de zeventvoudig lichtende Heilige Geest. En in het Heilige der heiligen troont in duisternis boven de cherubim de Godheid, die geen mens kan zien en leven.

Schoon. is ook de wet. Overrijke zegen, onoverwinbaarheid en veilige beschutting belooft Jehovah aan Zijn getrouw volk, roept het op tot jaarlijkse feestvieringen, die het samenheng verlenen, waardoor de twaalf stammen nauw verbonden blijven; feestvieringen, waarbij zij zullen eten en drinken met dienstknecht en dienstmaagd en de vreemdeling binnen hun poorten, en vrolijk zullen zijn over al het goede, dat hun God hun geeft. Een vrijwillig offeren der schoonste vruchten, dankbaar, blijmoedig genieten voor het aangezicht van een zegenende Gods, lofzang en gejuich des ganse volks op het geklank der zilveren bazuinen van de priesters, dat is de Godsdienst van Jehovah, die door dwazen een sombere God genoemd wordt. "Hij (Salomo) liet het volk gaan tot hun hutten, blij en goedsmoeds over het goede, dat de Heere Zijn volk Israël gedaan had." (2 Kronieken 7 : 10)

Kosteloos werd recht gesproken door de oudsten in de poort, door de priesters, en ter laatster instantie door God zelf door de Urim en Thummim van de hogepriester. Waarlijk humaan is de wet. Wél werden overtredingen der Godsvrucht, der heiligheid des levens, der reinheid van zeden en van het recht van bezit zonder toegevendheid gestraft, maar in tegenstelling met het Romeinse en middeleeuwse recht, is hier geen slavernij, (Exodus 21 : 16; Deuteronomium 24 : 7) geen gevangenis, geen foltering, geen tuchthuis; maar de dief wordt als knecht de benadeelde overgegeven tot arbeid en ter verbetering. Door het tiende gebod wordt de afgunst, de klassenhaat geweerd, die heden ten dage miljoenen bezielt en vergiftigt. In welke gezindheid dat volk leven zal in het land, dat overvloeit van melk en honing, tonen de verordeningen. "Wanneer gij aan uw naaste iets zult geleend

hebben, zo zult gij tot zijn huis niet ingaan, om zijn pand te pand te nemen, hij zal het pand naar buiten tot u uitbrengen. Doch indien hij een arm man is, zo zult gij hem dat pand zekerlijk wedergeven, als de zon ondergaat, dat hij in zijn kleed nederligge, en u zegene. Gij zult het kleed der weduwe niet te pand nemen. Gij zult de arme en nooddriftige dagloner op zijn dag zijn loon geven, en de zon zal daarover niet ondergaan; want hij is. arm, en zijn ziel verlangt daarnaar. Wanneer gij uw oogst op uw akker afgeogst, en een garf op de akker vergeten zult hebben, zo zult gij niet wederkeren, om die op te nemen, voor de vreemdeling, voor de wees en de weduwe zal zij zijn; opdat u de Heere, uw God, zegene in al het werk uwer handen. Wanneer gij uw olijfboom geschud zult hebben, zo zult gij de takken achter u niet nauw doorzoeken: voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal het zijn. Wanneer gij uw wijngaard zult afgelezen hebben, zo zult gij de druiven achter u niet nalezen, voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal het zijn. En gij zult gedenken, dat gij een knecht in Egypteland geweest zijt." En hoe edel is het verbod. "Gij zult de dove niet vloeken", en "Achterklap niet van de knecht bij zijn heer!"

Het schoonste is deze wet echter in het prachtige jubeljaar. Welk ander volk heeft iets, dat hierop gelijkt? Dan gingen de dienstknechten vrij uit, dan konden zij, die door schulden bezwaard waren, weer eens ruim ademhalen, dan kwam ieder weer in het bezit van zijn vaderlijk erfdeel. Welk een vreugde was dit voor het gehele volk! Een schoon voorbeeld der uiteindelijke voleindiging!

Op welke wijze het halsstarrige, weerspannige volk zijn God gehoorzaamde, weten wij. Nauwelijks was Mozes op de berg geklommen, of donder en bliksemen van de Sinaï waren vergeten, en Israël danste om het gouden kalf. Nauwelijks was Korachs bende door de aarde verzwolgen, of zij traden weer hoogmoedig voor Mozes en Aäron: "Gij hebt des Heeren volk gedood." "Weerspannig zijt gij geweest tegen de Heere, van de dag af, dat ik u gekend heb", roept Mozes hun bij het einde zijns levens toe. (Deuteronomium 9 : 24) Uiteindelijk moet God dit onverbeterlijk geslacht in de woestijn laten sterven, om zich dan door schrikkelijke gerichten en vaderlijke goedheid een ander en gehoorzamer geslacht op te voeden.

Mozes sterft, en aan de door hem geschreven boeken heeft wellicht Jozua, zijn opvolger, de korte beschrijving van zijn dood toegevoegd, zoals dit met autobiografieën gewoonlijk geschiedt. Nu trekt het thans in de krijg geoefende volk met vliegende vaandels, de gouden ark des verbonds in het midden, onder het geklank van de zilveren bazuinen der Levieten, in twaalf grote legerafdelingen, ieder van 30 tot 40.000 man sterk, over de Jordaan ter vernietigend gericht over de eeuwenlang bloedvergiënde, allerlei gruwelen bedrijvende, hun kinderen de Moloch offerende Kanaänieten. Toen werd veel bloed vergoten. Maar aan wien de schuld? Heeft God de mens geboden zijnen medemens als een wolf te verscheuren, als een Kaïn zijn broer te vermoorden? Neen! Maar wél heeft Hij geboden: "Wie bloed vergiet, diens bloed zal vergoten worden!"

Wij, Christelijke volken, dragen roem op onze geschiedenis van veeljarige, onrechtvaardige veroveringsoorlogen, als op heldendaden. Willen wij God verbieden om met de scherpste des zwaards volksstammen van Zijn aarde te verdelgen, die zij lang

onbeschrijflijk bezoedeld hebben om ze in de hades te werpen, waar Hij verder over hen richten zal? "Alle zielen zijn Mijne", spreekt de Heere, "de ziel, die zondigt, die zal sterven." Ook de uwe zal Hij eenmaal weten te vinden, gij bespotters en bedillers van Zijn woord! Hoe zal een blohartige (*weinig dapper*), verwekelijkte mensheid - ook van naamchristenen, - eens verschrikken, als de laatste, vernietigende gerichten komen, waarbij vergeleken, de uitroeiing der Kanaänieten kinderspel was! "Een onbarmhartig oordeel zal gaan over degene, die geen barmhartigheid gedaan heeft." "Mijn is de wrake, Ik zal het vergelden, spreekt de Heere."

Nu zat Israël neder in steden, die zij niet gebouwd, onder wijnstokken en vijgenbomen, die zij niet geplant hadden, en zouden onder het onmiddellijk koningschap van God het gelukkigste volk der wereld kunnen zijn. Maar zij hebben enkele door God ten ondergang gewijde Kanaänieten stammen in het leven gelaten, en in hun midden laten wonen, en deze ongehoorzaamheid was de langdurige vloek van zijn geschiedenis, en bewijst, hoe gegrond het bevel hunner uitroeiing was, hoe ernstig God de overtreding Zijner bevelen opneemt, en hoe deze onvermijdelijk schade en nadeel ten gevolge heeft. Als etterbuilen infecteerden deze overgeblevenen het heilige volk, dat weldra niet slechts hun ontucht en misdaden navolgt, maar ook, evenals zij - ontzettende zonde! - zijn kinderen de Baäl-Moloch offerde en verbrandde. Daarbij kwam nog afgoderij in allerlei vormen, en ook de Filistijnen werden Israël tot een doorn in het vlees.

De getrouwe Jozua sterft, er komen richteren. Onder Samuël, de van kindsbeen af aan God gewijde, vergenoegt Israël zich niet meer met zijn God en Zijn persoonlijke leiding; zij willen, gelijk de andere volken, een koning hebben, die voor hen henen trekt in de krijg. Saul, de besluiteloze, met zijn verdeeld hart, wordt hun gegeven, maar niet getrouw bevonden. Daarop David, de zanger, de man naar Gods hart, schrikkelijk in de krijg, zwaar beproefd, zondigend en gestraft, totdat de Heere hem ruste geeft van al zijn vijanden. Hoe hebben zijn Psalmen (en ook die van andere Godsmannen) miljoenen zielen getroost, woorden, uitdrukkingen gegeven voor hun gebed, voor hun angst, hun bewustheid van zonde, hun berouw, hun Godsvertrouwen, hun lof en hun juichende vreugde! Heeft niet Christus zelf in Zijn foltering aan het kruis met de 22-ste Psalm gebeden: "Mijn God! mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten?" en voorzeker met vers 7-20 ook innerlijk tot Zijn Vader geklaagd. Daarna kwam Salomo, wiens regering een type is van het duizendjarig rijk. Grote vrede van rondom, overvloed van alle goed, van goud en zilver; en koningen brengen geschenken. Toch was hij een zondig mens, de heerlijkheid nog te aards, en aan het einde zijns levens roept deze machtige, wijze koning: "Het is al ijdelheid!"

De geschiedenis der koningen van Juda en Israël is de geschiedenis van alle volken: zonde en afdwaling van de rechte weg, zege en nederlaag, hoogmoed in geluk en rijkdom, moedeloosheid in gevaar, klagen in de nood, en Gods hulp ook aan de onwaardigen. De vrome Hizkia is de zoon van de slechte Achaz; op hem volgt weer de goddelooste van alle koningen Israëls: Manasse. (2 Koningen 21 : 11) En toch vindt de berouwvolle zondaar genade. De zonde van Juda en Israël vermenigvuldigt zich. Maar vóór zij het verkoren volk ten ondergang voert, zendt God hun machtige profeten, een Jesaja, en Jeremia, mannen der smart en des gericht, der vermaning, der straf en der vertroosting, die in de ellende en zonde van hun tijd betere tijden beloven, en Hij verwekt

Kores, die de tempel weer laat bouwen. De tien stammen worden gevankelijk weggevoerd, verstrooid, gaan in de volkeren zee verloren. Toch ziet God hen nog, en zal hen wedervinden ten dage, dat Hij zich over Israël zal ontfermen, als de tijden der Heidenen vervuld zullen zijn. Maar nog verder door de eeuwen heen zien de profeten de komst van de Messias, en door Zijn lijden en Zijn verwerping heen, het heerlijk einde, wanneer Jehovah Zijn volk uit alle Heidenen, waarheen Hij hen verstrooid had, terug zal brengen in het land, dat Hij Abraham, Izak en Jakob gezworen heeft hun te zullen geven, en zij zullen "stil en gerust zijn", en 1.000 jaren lang zal de verrezene David hun Vorst zijn.

Het Nieuwe Testament behoort ons, Christenen, voorzeker bekend te wezen.

Israël heeft eeuwen lang zijn God weerstaan, Zijn wet met voeten getreden en al de gruwelen der Kanaänieten nagevolgd. Het heeft de waarschuwendende boden Gods gehaat en gedood. Nu beproeft God het uiterste redmiddel, de Heer des wijngaards zendt Zijn eigen Zoon; "Mogelijk zullen zij Hem ontzien."

Het ongelooflijke, het voor het schepsel onbegrijpelijke, geschiedt. De Oneindige treedt in het eindige. Toen de tijden vervuld waren - de hemelse tijden welke begin in God is, die de zonnen aan het hemel: gewelf met onfeilbare nauwkeurigheid voor het zichtbare wereldal aantonen - als de ure gekomen is, (Johannes 7 : 6, 8) daalt de Zoon, die in de heerlijkheid bij God was van vóór de grondlegging der wereld, van de hemel, en wordt "het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt." (Johannes 1: 29) Het Woord, door hetwelk en voor hetwelk alle dingen gemaakt zijn, is vlees geworden. Verborgens, onbekend, komt in Zijn eigendom de Jehovah van het Oude Testament. Dat Hij het is, verklaart de Schrift: "Te dien dage, spreekt Jehovah, zullen zij mij aanschouwen, die zij doorstoken hebben." (Zacharia 12 : 10) en op Hem terugblikkend, zegt de evangelist: "Dit zei Jesaja, toen hij zijn heerlijkheid zag." (Johannes 12 : 41; Vergelijk Jesaja 6) Uiteindelijk wordt het door Paulus ten duidelijkste uitgesproken in 1 Korinthe 10 : 4, 9. Hij die op de Sinaï de wet gaf, die Zijn volk niet kon houden, Hij komt in de gestaltes eens dienstknechts, om haar zelf te houden en te vervullen in woord en daad, in geest en waarheid. Hoe Hij dertig jaren zweeg, daarna arm het land doorging en niet had waar Hij het hoofd kon neerleggen, het koninkrijk Gods predikte, kranken genas, duivelen uitwierp en doden opwekte, weten wij. Vier door God daartoe verkoren mannen hebben het ons meegedeeld. De eerste dezer vier stelt Hem voor als de Zone Davids en beloofde Messias; de tweede als de Zone Gods en des mensen; de derde als de tweede Adam, de Heiland der wereld, naar het vlees geboren uit de eersten; de vierde als het Woord, dat vlees is geworden, dat God was, en hij deelt ons Zijn woorden mee. Licht te geloven was het niet, dat deze timmermanszoon, "wiens moeder en zusters bij ons zijn", door de kerkvorsten en schriftgeleerden, die het toch weten moeten, vervolgd en bespot, door de wereld geïgnoreerd, de Zone Gods is, één met de Vader. Ja het zou onmogelijk geweest zijn, indien Zijn zondeloosheid, de "werken, die Hij deed", en "de woorden des eeuwigen levens", die uit Zijn mond kwamen, het niet hadden betuigd aan hen, wier ogen daartoe door de Heilige Geest geopend zijn geworden.

Ook heden vermeerderen zich de stemmen, die daar zeggen: Christus was niet God, want, zeggen zij, God kan niet mens worden. Ook hier het onlogische van het ongeloof.

Anders geldt de stelling: "Wie het meerdere kan, kan ook het mindere." "Wie een grote som schenkt, kan ook een kleine geven; wie een ijzeren staaf verbreekt, kan ook een strohalm verbreken." Heeft God de mens naar Zijn beeld geschapen, zo zal Hij het beeld des mensen ook wel eens kunnen aannemen. Of wil het schepsel de Schepper verbieden, zich in Zijn schepping, in Zijn eigen huis te tonen, waar, wanneer en hoe Hij wil? Kan de God dezer modernen het niet, dan bewijst dit slechts, dat bij de ware God niet is. Zou voor de Heere iets onmogelijk zijn?

Daar heden ten dage ook door zogenaamde "dienaren des woords en der kerk" beweerd wordt, dat de Bijbel de Godheid van Christus niet leert (!) is het steeds meer noodzakelijk om tegenover vele onwetende, verwarde, door "alle wind der leer" meegevoerde Christenen vast te stellen: Christus is de waarachtige God." (1 Johannes 5 : 20) "In Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk." (Kolossenzen 2 : 9) Hij is "Het Woord, dat bij God was, en God was. Alle dingen zijn door hetzelfde gemaakt. En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond." (Johannes 1 : 1, 8, 14) Hij is de Goddelijke Bouwmeester, aan wie God opdroeg, het in de Vader geziene idee der schepping uit te spreken en uit te voeren. "Uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen." (Romeinen 11 : 36) "Jezus Christus, door welken alle dingen zijn." (1 Korinthe 8 : 6) "Door welke God ook de wereld gemaakt heeft." (Hebreeën 1 : 2) Deze "Christus, welke is God boven allen te prijzen in eeuwigheid." (Romeinen 9 : 5) is de enige openbaring, "het beeld des onzienlijke Gods." (Kolossenzen 1 : 15) Hij is de God, die Adam, Abraham, Mozes en de profeten gezien hebben, want van de Vader is geschreven: "Niemand heeft ooit God gezien." (Johannes 1 : 18; 1 Johannes 4 : 12. Zie voorts 1 Timotheüs 3 : 16 en Hebreeën 1)

Christus, zeggen deze dwaalleraren, heeft zich niet voor God uitgegeven. Voorzeker heeft Hij dit! Hij sprak: "Ik en de Vader zijn één." (Johannes 10 : 30) "Wie Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien." (Johannes 14 : 9) "Eer Abraham was, ben Ik." (Johannes 8 : 58) Hij schrijft zich dus de naam Jehovah toe ("Ik ben" heeft mij tot u gezonden). Hij laat zich als God door Thomas aanbidden. (Johannes 20 : 28) Hij verklaart, dat Hij vóór de grondlegging (= *nederwerping*) der wereld bij de Vader in de heerlijkheid was; Hij zegt, dat Hen alle macht is gegeven in hemel en op aarde; (Mattheüs 28 : 18) en Hij verlangt "gelijk God geëerd te worden." (Johannes 5 : 23) Voorwaar! hier spreekt een God, of een waanzinnige Godslasteraar! "Wij stenigen u niet", riepen de Joden; "over enig goed werk, maar over Godslastering, en omdat gij een mens zijnde, u zelve God maakt." (Johannes 10 : 33)

God, zo wordt verder beweerd, vergeeft ons niet om de wille van Christus' dood, maar omdat Hij "liefde is". Ja, God is liefde, en deze liefde "is een verterend vuur," (Deuteronomium 4 : 24; Hebreeën 12 : 29) en "Die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." (Johannes 3 : 36) Deze Zoon, aan wie "de Vader al het oordeel gegeven heeft", (Johannes 5 : 22) zal eens tot velen zeggen: "Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijnen engelen bereid is." (Mattheüs 25 : 41) "En de rook van hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid." (Openbaring 14 : 11; 19 : 3) Maar aan de misleidde hoorders predikt men: Stelt u gerust, van een hel weet de Bijbel niets! En na een leugen, zó driest, dat de duivel

er om licht, kan nog menigeen vol zalving betuigen: "Ik sta geheel en al op Bijbelse bodem."

Laten wij, die in Hem geloven, deze Zone Gods en Zoon des mensen aan het einde Zijner aardse loopbaan gadeslaan. In een eenvoudige opperzaal, omgeven van twaalf mannen, vissers van het meer van Genezareth, en een voormalige tollenaar, zit de Messias neder, verworpen door Zijn volk. Gans Jeruzalem, van feestgejuich vervuld, heeft Hem vergeten. Herodes en Pilatus bekommeren zich niet om Hem, en wat zouden de vrolijk levende Atheners en de harde Spartanen, de Romeinen in de eeuwig stad en hun keizer Tiberius op het eiland Capri van Hem weten? "Voorwaar Gij zijt een God, die zich verborgen houdt, de God Israëls, de Heiland." (Jesaja 45 : 15) Geen vermoeden heeft de wereld, dat hier haar Schepper is gezeten, brood en wijn uitdelend, woorden sprekend, die geen mens Hem nazeggen kan, die door de eeuwen zullen weerklinken, allen volken gepredikt zullen worden, als Jeruzalem reeds lang verwoest is en Rome en zijn [imperator](#) tot stof zijn geworden. "Vader! de ure is gekomen, verheerlijk Uw Zoon. Verheerlijk Mij, Gij Vader! bij U zelve, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was." (Johannes 17 : 1, 5) En Zijn treurende discipelen troost Hij: "Uw hart worde niet ontroerd." "Ik zal u geen wezen laten, Ik kom weer tot u." Maar daar zit een duivel; (Johannes 6 : 70) deze wordt door die oneindige goedheid niet getroffen, hij wil geld! En als Jezus waarschuwend spreekt: "Wee die mens, door welke de Zoon des mensen verraden wordt!" en hem de bete (*hap*) aanreikt, vaart Satan in hem, treedt dien heilige kring binnen, zoals hij zich eens met de kinderen Gods voor de Heere gesteld heeft. (Job 1 : 6-12) De verworpene haast zich naar buiten om zijn God te verraden. "En het was nacht." De ure en de macht der duisternis is daar. Van het lijden en sterven eens Gods zullen wij niet verder spreken, wij zijn het niet waardig. Ook de evangelisten spreken daarbij geen woorden van rouw, van deelneming of ontzetting; daartoe is hun de gebeurtenis te groot. Maar juichen en ons verblijden willen wij, dat deze Christus opgestaan is en ook ons zal opwekken ten uiterste dage. Na een 40-daags oponthoud in het paradijs (Johannes 20 : 17) vaart deze Jezus op ten hemel tot de Vader met het koninklijk woord: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde." (Mattheüs 28 : 18) Zo spreekt geen mens. "Waarlijk, deze was Gods Zoon." (Mattheüs 27 : 54)

En nu staan de mensen voor de keus. Willen zij deze Jezus van Nazareth als God erkennen en aan Zijn zoendood geloven? Of willen zij zeggen: "Dat kan ik niet aannemen. Maar ik wil hem vereren als de hoogsten leraar der mensheid, die ons de rechten weg tot God gewezen heeft." Dat is echter een kwestie van smaak, of gij u juist deze mens of een andere ten voorbeeld wilt stellen. Ook Boeddha, Mohammed, Confucius en Plato en Socrates zijn leraren der mensheid geweest, en ook nog vele anderen, die allen in hun zonden zijn gestorven, niet zijn opgestaan, en u uw schuld niet kunnen afnemen. En *hierom* is het te doen. Maar God dwingt niemand te geloven.

Voorts verhaalt het Nieuwe Testament nog, hoe de discipelen, vol zijnde van de Heilige Geest, ten eerste het volk van Israël, maar daarna ook, in het bijzonder de bekeerde Saulus, de Heidenen de blijde boodschap hebben gebracht, hoe er velen waren, die geloofden, en overal gemeenten ontstonden, aan welke de apostel brieven van vermaning en bestuur geschreven heeft.

Ten slotte belooft ons de Schrift, na een korte aardse week van zesduizend jaren der zonde en der smart een duizendjarige sabbat, en daarna, nog heerlijker stralend, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. God wist alle tranen van onze ogen en maakt alle dingen nieuw. Ongetwijfeld naar dezelfde Goddelijke ideeën van de aanvang af, gelijk in het oude paradijs, maar zonder ban en zonder verbod, groent weer de boom des levens, en kristallen stromen vloeien; daarbij echter als vrucht en loon van het langdurige aardse leed, de witte klederen der heiligen en de gouden stad, de tabernakel Gods bij de mensen in eeuwig licht nederkomende van de hemel. Prachtig komt het laatste boek van de Bijbel overeen met het eerste, aan de schone aanvang een nog heerlijker einde! Hoe schoon is de samenstelling van geheel dit Boek; niet geordend naar menselijk systeem of methode, maar met geest en vuur, vrij en toch bewust voortschrijdende naar het doel, de gezamenlijke geschiedenis besprekend van de mensheid, en haar niet van een menselijk, maar van een Goddelijk standpunt beschouwen.

Tot nu toe hebben wij een kort historisch overzicht gegeven van dit merkwaardige Boek, welks leidraden door een goede Vader aan de mensheid geschonken zijn. Nu nog enige woorden over zijn geestelijke inhoud! Zo over de wet van de Sinaï, die met een doelmatig, wijs letten op het land, aanleg en karakter van het volk Israël hun verhouding vaststelde tot hun God, tot hun naasten, tot hun dienstknechten en dienstmaagden, tot de vreemdeling, tot hun vijanden en tot vreemde volken. Hoe heeft zij aan dit volk onvergelijkelijke samenhang, onverbreekbaar weerstandsvermogen verleend, zo als zij nog heden na 3.500 jaren door duizenden trouwe Joden over de ganse wereld, zoals in Portugal en Polen met naarstigheid en eerbied gehouden wordt. Er moet een kracht, een geestelijke, eeuwige inhoud daarachter liggen.

Waarin ligt het grote, duurzame van deze Goddelijke wet tegenover onze menselijke wetten? Ten eerste wel daarin, dat zij alle doen des mensen naar zijn verhouding tot God terugvoert. Onze wetten hebben slechts de mens op het oog, en omdat de mensen, de volken, de rassen zo verschillend zijn, zijn ook deze kleine wetten overal verschillend, en veranderen zij met de tijd en de geest des tijds. Niet aldus de wet van de Sinaï, die van het enig ware, eeuwige centrum uitstraalt en er alles op toepast, er alles mee in betrekking brengt. Aan deze op liefde gegronde gehoorzaamheid van de mens aan God, aan de volstrekt rechtvaardige geboden dezes Gods wordt, zegt Christus, zo lang hemel en aarde bestaan, geen jota veranderd.

Ook nog in het duizendjarige rijk zal Israël er door geregeerd worden. Als gevolg daarvan onderscheidt zich deze wet ook hierdoor van de menselijke wetten, dat zij geen "ongeveer" en "benaderend", en geen "verzachtende omstandigheden", onwetendheid, verstandelijke bekrompenheid, dronkenschap kent, maar een absoluut verbieden en straffen van het boze. De menselijke wet, die slechts het aardse kent, spreekt: Kwaad moogt gij doen, doch met mate; liegen moogt gij, doch met fatsoen; bedriegen met woord en daad, maar binnen de grenzen van hetgeen door de politie wordt toegelaten. Of gij dan vader en moeder eert, of de broeder haat, zijn bezitting voor u begeert of zijn vrouw, daar heeft de wet niets mee te maken, zolang gij hem niet doodslaat of berooft; en zijn vrouw moogt gij ook nemen, als zij er genoeg mee neemt. Daarbij kennen onze

wetten slechts het verbod van kwaad, maar deze wet van Mozes heeft ook het gebod van het goede en de beloning daarvan. Zij gebiedt eerbied voor ouders, goedheid jegens de vreemdeling, naastige arbeid, vredelievendheid, het geven van aalmoezen, hartelijk medelijden met wezen en weduwen, met alle leed en smart; reinheid van zeden, naar lichaam en ziel, in woord en daad. Welk een kreet van toorn gaat daarentegen heden ten dage op uit de goddeloze menigte, als men haar beschroomd bepalingen voorslaat, die Godsvrucht, zedelijkheid, eendracht bevorderen, aan brutaliteit op elk gebied perken stellen. Hoe voelt zij zich dan in de uitoefening van haar lievelingsrechten verkort! Hoe zeggen en schrijven daarbij ook eenvoudige Christenen: "Zedelijkheid, ouderliefde, Godsvrucht laten zich niet door wetten afdwingen!"

Uiteindelijk, de wet van Mozes heeft naast de letterlijke, ook nog een diepere geestelijke zin, gelijk Jezus hem zo schoon verklaart, en ook een hemelse, symbolische betekenis, zoals de naar hemels voorbeeld gebouwde tabernakel en de ganse, daarmee in verband staande eredienst "een schaduw is der der toekomstige dingen." Om de hardheid van hart der Joden werd hun echter deze diepe, innerlijke zin der wet verborgen, opdat hun oordeel niet des te zwaarder worde, want de mens kan slechts een waarheid ontwijden, die hij kent.

Hoe vele menselijke wetten - want ieder volk geeft zich de wetten, die het verdient, en daarnaar is zijn grootheid af te meten op zedelijk gebied en ook op ander gebied - hebben zich de volken sedert die tijd uitgedacht, en zij zijn verbroken, verdwenen. Hoe zag het er in dat opzicht uit in de middeleeuwen in Europa, in het Duitse rijk. Hoe hijgde toen het volk, hoe zuchtten toen de onderdanen onder een chaos van wetten, verordeningen en reglementen, sommige rechtvaardig, velen door de machtigen ten hunnen bate en tot nadeel van anderen vastgesteld; dikwijls wreed, dwaas en dom in het oog van God en de mensen, ongerijmd, thans nog slechts een historische rommel, ten opzichte waarvan wij overgaan tot de orde van de dag.

Hebben wij het veel verder gebracht? Is er een God, gelijk wij, Christelijke volken zeggen te geloven, een Schepper, die ons in het leven riep, en er ons eens uit afroepen zal, die ons inmiddels voedt en de wereld regeert, zo zegt ons de eenvoudigste logica, dat dan onze wetten zich naar de geboden dezes Gods moeten regelen, straffen moeten wat Hij verbiedt, gebieden moeten wat Hem welgevallig is, en daarmede op vasten, onveranderlijke bodem staan. Vanwaar dan de steeds aanhoudende strijd om wetten in onzen rijksdag, in de parlementen en wetgevende vergaderingen? Waarom wordt steeds aan de oude gelapt en getornd, en veranderingen aangebracht; worden er immer nieuwe gemaakt, en weer als ondoelmatig afgeschaft? Waarom wordt dagelijks door een hoger gerechtshof verworpen wat een mindere rechtbank als recht heeft erkend, en wordt hij zo dikwijls vrijgesproken, die door de vertegenwoordiger der wet en des staats wordt aangeklaagd? Waar is eenheid onder de "rechtsgeleerden" over het begrip van recht en onrecht? Loochenen zij niet driest en brutaal dat er een volstrekt recht is? Wat moeten wij denken van wetten, die Godslastering en gemeen vloeken, onzedelijkheid in het leven, in de kunst en de literatuur, vuilheid in woord en beeld, fijnere vervalsing van levensmiddelen, zwendel reclame, en drankzucht ongestraft laten, die aanslagen op het leven met onbegrijpelijke toegevendheid en zachtheid, dikwijls lichter straffen dan een

aanval op eigendom of bezit, en daarentegen door strenge verordeningen aan armen en gebrekkelijken kleine nevenverdiensten bezwaarlijk maken, en oude vrouwtjes verbieden hout en woudvruchten op te lezen? (Zie daar tegenover de boven aangehaalde paragrafen van de Mozaïsche wet).

Waar is in onze wetten iets verheffends, iets dat gelukkig maakt, waar een diepe, geestelijke betekenis en grond? Niet te verwonderen is het steeds toenemend gebrek aan achting voor de wet bij ons volk, die haar het liefst zou wegwerpen, ten einde aan zijn gewin- en genotzucht onbeperkt en onbelemmerd de vrije teugel te kunnen vieren. Maar eeuwig blijven de drie met lichaam, ziel en geest strokende wetten Gods stand houden. Ten eerste de natuurwet, door de schepping en het geweten de mens in het hart geschreven, waarnaar de Heidenen eenmaal geoordeeld zullen worden, aan wie op de nieuwe aarde ter volkomene genezing de bladeren van de boom des levens beloofd zijn. (Openbaring 22 : 2; Ezechiël 47 : 12) Zie in Mattheüs 25 : 31-46 het gericht over alle volken, vers 32, evenals ook der honderden, die nog vóór Christus geboorte ten onder zijn gegaan en Hem niet gekend hebben. "Wanneer hebben wij U gezien? Dan de wet van Sinaï, de Joden gegeven, die ook Christus niet kenden, en die eens geestelijk het nieuwe Jeruzalem zal verlichten. "Uit Sion zal de wet uitgaan, en des Heeren woord uit Jeruzalem." (Jesaja 2 : 3) Uiteindelijk, de wet van Christus, de Christen, de bruid des Lams, geschonken, die geest en vrijheid verenigt in de hoogste vorm, waardig de "koningen en priesters" op de nieuwe aarde.

"Tot de wet en de getuigenis!" roept de Schrift de mensen toe, zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben." Ook aan de profetie in de Bijbel hebben wij slechts als in het voorbijgaan herinnerd, het grote, onloochenbare feit, de geweldige legitimatie van de Bijbel, waarop veel te weinig acht wordt geslagen. Zijn deze profetieën niet vervuld? Woordelijk, letterlijk, feitelijk. Lees Deuteronomium 28 : 46-68. Dat is, verhalen de geschiedschrijvers, tot in de kleinste bijzonderheden, 1.500 jaren daarna in vervulling gegaan. De Joden zijn weer op schepen naar Egypte gevoerd, als slaven verkocht, en toen niemand hen meer kopen wilde, heeft men 3.000 de hongerdood laten sterven. Maar nog vele andere voorzeggingen zijn vervuld. Zijn niet de Joden onder alle volken verstrooid? "De kinderen Israëls zullen vele dagen blijven zitten zonder koning, en zonder vorst, en zonder offer, en zonder opgericht beeld, en zonder efod en terafim." (Hosea 3 : 4) Zijn niet de vier zo treffend door Daniël beschreven wereldrijken gekomen? Voorzeker behoort tot het recht verstand der profetie het begrip, dat zij, daar zij slechts aan het volk van Israël werd gegeven, ook slechts die natiën in aanmerking neemt, die met Israël's geschiedenis in aanraking komen, weshalve van Amerika, China, Indië, Australië slechts vermeld wordt, dat eenmaal alle koninkrijken en "eilanden der zee" de Heere zullen kennen, en dat eenmaal uit Sion tot alle volken de wet zal uitgaan.

Is van Babylon niet letterlijk slechts een hoop gebrande tichelstenen over, (Jeremia 51 : 25, 37, 43) waarin de Arabier geen tent spant, en de wilde dieren der woestijnen nederliggen? (Jesaja 13 : 20, 21) Is niet, gelijk voorzegd is, Mesopotamië, eens het vruchtbaarste land der wereld, thans een woeste, brandende woestijn? En Ninevé met zijn paleizen? Zij zijn verdwenen. (Zefanja 2 : 13-15) Het trotse, overrijke Tyrus moet een

rots wezen, waar arme vissers hun netten uitspreiden. (Ezechiël 26 : 14) Wie zou dit toenmaals geloofd hebben?

Uiteindelijk zijn het de voorzeggingen omtrent Christus, die klaar en duidelijk vervuld zijn. Vervuld van de Heilige Geest heeft Jesaja niet slechts "Zijn heerlijkheid", maar ook Zijn menselijke verschijning gezien, hij heeft Hem gezien van God geslagen, gezien, dat men "Zijn graf bij de goddelozen had gesteld", maar dat Hij "bij de rijke in Zijn dood geweest is", en "heeft dit met door God ingegevene woorden verkondigd." Hoe in bijzonderheden beschrijft David Zijn lijden, het verloten van Zijn kleren, het drinken met edik, dat geen been aan Hem verbroken zou worden, en Zijn lichaam aan geen bederf zou overgegeven worden. Dat heeft de profeet duizend jaren te voren gezien. Welnu, gij hedendaagse wijzen, en verstandigen, en verlichten, profeteert ons toch wat in duizend jaren van de wereld worden zal, van China en Europa, van onze wereldsteden Berlijn, Parijs, Londen, New York, en welke mannen dan de wereldgeschiedenis zullen beheersen? "Verkondigt dingen, die hierna komen zullen, opdat wij weten, dat gij goden zijt." (Jesaja 41 : 23) "Wie zal, gelijk als Ik, roepen en het verkondigen, en het ordentlijk voor Mij stellen?" (Jesaja 44 : 7)

Herinneren wij nog aan *de woorden des eeuwige levens*, die het Woord, dat vlees is geworden, dat bij God was, en God was, uitsprak, uit wiens volheid wij ontvangen, ook genade voor genade. Hij heeft ons de geheimenis van de verlossing der wereld geopenbaard, die aan alle volken, aan hun godsdiensten en mythologieën verborgen is gebleven. "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." (Johannes 3 : 16) Woorden van troost, woorden der innige liefde, spreekt Christus tot Zijn discipelen, en het enige verwijt, dat Hij tot hen richt, is: "Gij kleingelovigen! Geloof in God, geloof ook in Mij! Waarom bidt gij niet in Mijn naam, opdat uw blijdschap volkomen zij?" Ik ben ten allen tijde bereid u te helpen. "Vreest niet!" Omdat Hij wel weet, dat het de dagelijkse zorg is om het materiële bestaan, die de arme mens zo lang als hij leeft aan het harte knaagt, zegt Hij verheven eenvoudig: "Zijt niet bezorgd tegen de morgen! Aanziet de vogels! Aanmerkt de leliën! Uw hemelse Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad." Daarbij geeft Hij de Zijnen voorschriften des vredes en der ware mensenliefde: "Oordeelt niet! Geeft een volle maat, en vergeeft elkaar; ja hebt uw vijanden lief, en zegent hen, die u vloeken!"

En de Heilige Geest spreekt door de apostel: "God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende." (2 Korinthe 5 : 19) Is het nu echter met Zijn leer aldus gesteld, dat de mens nu van alle schuld en zonde ontslagen, rustig voort kan leven, zo hij slechts eerlijk en fatsoenlijk is, daar God hem ietwat zedelijke zwakheid en menselijke onvolmaaktheid niet zo zwaar zal toerekenen? Heeft Christus ons slechts een God en Vader verkondigd, die liefheeft en vergeeft, en het slechte maar door de vingers ziet? In geen deel! In de naam Zijns Vaders stelt Jezus de mens groter, strenger eisen dan Mozes.

Jehovah heeft aan Israël de wet van Sinai gegeven, een wet voor het aardse leven, het houden waarvan deze natie gelukkig en sterk zou gemaakt hebben, en die, omdat zij gans symbolisch en typisch is, haar ook geestelijk verder gevoerd zou hebben. Christus-Jehovah geeft Zijn discipelen een wet des geestes voor de eeuwigheid, en, omdat zij hoger is, is zij ook veel strenger. Hoe blind zijn zij toch, die van een sombere Jehovah spreken in tegenstelling met een slechts liefde en vergeving verkondigende Jezus. De wet van Mozes belooft aards geluk en zegen, en gebiedt een zich verblijden over aardse goederen. De wet van Christus verlangt, dat wij "*alles verlaten*" wat de natuurlijke mens van waarde en begerenswaardig toeschijnt, (Lukas 14 : 33, ja dat wij *ons eigen leven zullen haten*; (Lukas 14 : 26; Johannes 12 : 25) en dat wij daarbij "dagelijks ons kruis zullen opnemen." De wet van Sinai verlangt in liefde tot God gehoorzaamheid aan Zijn uitwendige geboden, en straft de overtreder met de tijdelijke dood; de wet van Christus eist de hoogste, volstreckte, geestelijke volvoering van al de geboden, (Mattheüs 5 : 17-48) en straft met het vuur, "dat niet uitgeblust wordt, en de worm, die niet sterft" elke zondige aandoening. Vergelijk Zijn oordeel over de ongelovige steden Chorazin en Bethsaida met dat over Sodom en Gomorra. (Mattheüs 11 : 21-24)

Hoe! roept hier de mens, aan het volk van Israël wordt een wet gegeven, zó hard, dat niemand haar geheel kon houden. (Handelingen 15 : 10) En nu zou Jezus ons een nog strengere toepassing er van opgelegd hebben? Ja. Maar hier stelt zich de genade in het licht. Omdat niemand door de werken der wet gerechtvaardigd wordt, omdat niemand ook de hoge en verheven wet van Christus houden kan, spreekt het Lam Gods: Ik zal het voor u en in uw plaats doen, en de straf, die u als wetsovertreder toekomt, op Mij nemen. *Gelooft gij in Mij*, dan is u de schuld kwijt gescholden; "*maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.*" (Markus 16 : 16) "*Gelooft in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden.*" (Handelingen 16 : 31)

Dat zijn andere waarheden, dan die door een Boeddha, Confucius en Mohammed verkondigd werden. Hebben deze Bijbelse waarheden zich bevestigd? Was er een kracht in, die aan arme, onder het besef van schuld zuchtende, onder de nietigheid en vergankelijkheid van hun bestaan, door allerlei ramp, door armoede, krankheid, minachting gebogen, voor de dood sidderende mensen troost, kracht, moed verleende, zodat zij hun hun ellende, en al het aardse leed vergeten, de wereld en de duivel tarten, op God vertrouwend leven, en zalig konden sterven? Ja, dat hebben zij aan miljoenen bewezen. Door de eeuwen heen hebben honderdduizenden van martelaren het in de gevangenis, onder langdurige, wrede folteringen, op de brandstapel getoond. Hoe hebben zij "bespottingen en geselen geproefd, en ook banden en gevangenis; zij zijn gestenigd geworden, in stukken gezaagd, verzocht, door het zwaard ter dood gebracht; hebben gewandeld in schaapsvellen en in geitenvellen; verlaten, verdrukt, kwalijk gehandeld zijnde, welker de wereld niet waardig was." (Hebreeën 11 : 36-38) Hoe heeft, sedert Paulus dit schreef, de kerk van Christus onder de Romeinse keizers en de inquisitie, onder wilde volken, een lang bloedspoor op aarde achtergelaten! Hoe is het aantal dezer getuigen toegenomen, onbekend aan zo vele Christenen, die te weinig naar deze, hun broederen, en de geschiedenis van hun lijden vragen, door wie zij onder een laf geslacht, dat van geen belijdenis meer weet, moed hadden kunnen scheppen!

Christus zond de Zijnen "als schapen onder de wolven." Hij gaf hun tegen de haat der ganse wereld en haar legioenen, tegen keizers en wrede Heidense tirannen, als enig wapen slechts Zijn woord, en beloofde hun: "In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen." De wolven hebben de schapen verscheurd, de wereld heeft ze gedood; maar zij hebben de wereld overwonnen. Ja, wereld, al stelt gij u nog zo hoogmoedig aan, en zo minachtend, deze martelaars en belijders hebben u overwonnen, en ook in de dood uw macht belachen! En in de kracht van dit woord Gods overwinnen dagelijks duizenden Christenen op de wijde aarde, zij bespotten uw spot en verachten uw verachting. Uw lof en uw afkeuring, uw geld en uw genot, uw verlichting en uw vooruitgang, en uw ganse blinkende heerlijkheid achten zij als drek, en ten laatste, wanneer *gij* al uw goed moet achterlaten, en bang en angstig door de duistere poort in het onbekende hiernamaals gaat, juichen zij: "Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?"

Al deze dingen; de onverbreekbaarheid der Sinaitische wet, de nauwkeurige vervulling der profetie, de krachten, die van het woord en van het offer van Christus uitgaan en werken in hen, die Hem toebehoren, zijn geen filosofische beschouwingen en stelsels, of stoute beweringen. Het zijn naakte nuchtere, volstreckte feiten, en die ze ontkent, is óf een groot onwetende, óf een brutale leugenaar.

4.

Van waar heeft de Bijbel deze kracht? Waarmee verbreekt hij als een hamer het harde, hoogmoedige, van der jeugd af wanhopig slechte mensenhart? Is het misschien omdat hij hem vleit, zijn natuurlijke goedheid, zijn aanleg, zijn vooruitgang, zijn uitvindingen en zijn wetenschap roemt en prijst? Niets van dat alles. Dezen mens, wiens leven en streven er naar uitgaat zich en zijn doen voor de mensen te rechtvaardigen, zich als verstandig, edel, wijs, rechtvaardig en goed voor te doen, aan wie Confucius, Boeddha of Mohammed voorgelogen hebben, dat hij door deugd, onthouding, goede werken het eeuwige leven kan verdienen en verkrijgen, deze mens veroordeelt de Schrift, en zij laat geen uitzondering toe. Wij weten, "*dat de mens niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet.*" "De Heere heeft uit de hemel neergezien op de mensenkinderen ... zij zijn allen afgeweken, tezamen zijn zij stinkende geworden; *er is niemand die goed doet, ook niet een.*" (Psalm 14 : 2, 3)

Welke eisen stelt hij nu aan dit ellendig, tot alle goed onbekwame, onmachtige menselijk schepsel? "Gij zult de Heere, uw God, liefhebben, met uw ganse hart, en met uw ganse ziel, en met al uw vermogen." (Deuteronomium 6 : 5) "Want dat is uw leven." (30 : 20 naar Luthers overzetting) Ook een nieuw argument. Het aan boete zo rijke leven van de Hindoe, der Grieken en Romeinen vrees voor de goden, de bloedige godsdienst van de Tyriërs en de Karthagenen, der Kelten en der Germanen, der Azteken en der Chinezen, het goddeloze doen der hedendaagse beschaafde en "Christelijke" volken is waarlijk niet hun leven; dat alles brengt hun slechts de dood. Ook hier iets, tot nu toe ongehoords. Ik vind

in geen mythologie der volken dit bevel, in de geschiedenis geen god of afgod, die zij liefgehad hebben. Van een liefde tot [Jupiter](#) weten ook hun wijzen niets. En even weinig heeft de materialist, of de hedendaagse monist "de alles besturende energie", of "de eeuwige natuurkrachten", noch de moderne theologie haar wonderloze god lief, die het gebed noch hoort, noch verhoort. Maar daartoe is er een God, opdat Hij ons liefhebbe, en opdat wij Hem liefhebben. Naar een, die mij niet liefheeft, en dien ik niet mag liefhebben, vraag ik niet, ik kan hem niet gebruiken.

Welk een ellendig wezen is toch een mens zonder God! Hoe dwaalt een atheïst, vreemd zonder tehuis, als een wees in deze schepping, waarvan hij geen grond, geen stichter of schepper, geen oorzaak kent. Vanwaar zij komt, weet hij niet. Waartoe zij er is, ook niet, en van haar einde vermoedt hij, dat het de eeuwige nacht zal zijn en "de buitenste duisternis." Kan deze troosteloze wereldbeschouwing troost en kracht geven? Kan zij hem in staat stellen de moeilijkheden des levens geduldig te dragen en de vreze des doods te overwinnen? Nooit! En zonder een God, die Hem lief heeft, kan hij ook zijn medemensen niet werkelijk lief hebben, al spreekt hij nog zo veel en zo luid over humaniteit, filantropie en sociale kwesties. Wel kan hij schijnbaar met zichzelf tevreden en zelfbewust zich nu en dan vrolijk en fris aan zijn medemensen en tijdgenoten vertonen, zolang namelijk aards geluk hem enigmatische toelicht, ja hij kan zichzelf aldus beschouwen, want in zelfbedrog is de mens ongelooflijk groot. Of liever, hij wordt door de duivel begoocheld, en verstrikt door zó zachte, doch onverbreekbare banden, omgeven door zó bedrieglijke luchtspiegelingen, dat hij zich menigmaal door een lachend landschap met meren en paleizen en palmbosjes omringd waant. Steekt echter de hete [samoem](#) op, dan komt de dorre zandwoestijn weer te voorschijn; geen weg te bespeuren, doel van de reis onbekend, en voor de brandende dorst geen water!

Zonder een God kan de mens niet bestaan. Kent hij de ware God niet, dan maakt hij zich een valse, en weet hij niets anders te aanbidden, dan aanbidt hij zichzelf. In het binnenste heiligdom van zijn hart, voor anderen meestal zorgvuldig verborgen, staat het altaar, waarop hij nu eens aan de grote Ik-Baäl, dan weer aan goudstukken, of aan de bloemen van zinnelijk genot offert, en ze met de voortbrengselen van beschaving, kunst, wetenschap of industrie vroom bewierookt. En toch vindt hij geen rust voor zijn ziel.

Zoals de goden der volken waren, zo was ook hun leven en werken; en zoals uw god is, zijt gij, en gij kunt slechts daardoor waarlijk groot worden, dat gij een grote God aanbidt. Daarom vragen wij met recht en rede aan elke religie: Toon ons uw God, daaraan zullen wij u kennen, naar dien zullen wij u beoordelen.

Beschouwen wij de God des Bijbels, laat ons zien, hoe het Hem behaagt een straal Zijner heerlijkheid voor sterfelijke ogen te laten schitteren. Welk een majestueus, overweldigend beeld, als Hij zich toont aan Jesaja: "Ik zag de Heere, zittende op een hoge en verheven troon, en Zijn zoomen vervullende de tempel. De serafs stonden boven Hen. en de een riep tot de ander, en zei: Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen ... zodat de posten der dorpelen zich bewogen van de stem des roependen." Of aan Ezechiël, door cherubim gedragen, met het hemelse, schrikkelijk hoge leven in het wereldal bliksemende sferen. Aan Daniël verschijnt "de Oude van dagen, wiens kleed was wit als de sneeuw, en

het haar Zijns hoofds als zuivere wol; Zijn troon was vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur. Een vurige rivier vloede en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem ... het gericht zette zich en de boeken werden geopend." Hoe verheven is deze Jehovah van het oude verbond, als Hij zich in het nieuwe toont als de Verrezene met "ogen gelijk een vlamme vuurs, en Zijn aangezicht, gelijk de zon schijnt in haar kracht, en zeven sterren in Zijn rechterhand", en zelfs de beminde discipel als dood aan Zijn voeten valt! Dat voorwaar is een andere God dan een marmeren Jupiter of de ivoren Minerva van een Phidias. Hier dode materie, ginds de Geest van alle leven.

Of zullen wij nog aan een slaperigen Boeddha met gekruiste benen herinneren, of wel aan de lelijke karikaturen der Hindoes en Babyloniërs, aan de afschuwelijke Baäl-Moloch van Carthago, of aan de starende, naar mensenbloed dorstende [Huitzilopochtli](#) der Mexicanen? Wat waren deze beelden van goden anders dan de belichaamde voorstelling, die deze volken zich van de Godheid hebben gemaakt? Deze figuurlijke, stoffelijke voorstelling van hun goden en afgoden, vergeleken met de Bijbelse verschijning van God, en het verbod om een materieel beeld van Hem te ontwerpen volstaat reeds om de onmetelijke afstand tussen Hem en hen aanschouwelijk te maken. Waar was bij de koude, marmeren, zelfzuchtige, ook door Duitsche dichters bezongen goden van Griekenland barmhartigheid, een hartelijk medelijden, troost en vergeving van zonden? Heeft Jupiter zijn aanbidders ooit beloofd, dat hij de schuld der wereld op zich zal nemen, of Apollo aan zijn priesters, dat hij hen ten laatste dage op zal wekken?

Een God, als nimmer uitdrogende Bron van alle kracht en alle leven; het Licht, waaruit alle licht der wereld stroomt; "een oorzaak aller oorzaken", zoals de Heiden Cicero de Godheid reeds noemde, een Schepper, die almachtig en alziend Zijn schepping doorschouwt - de zonnen in haar banen, en het [infusiediertje](#) in de waterdruppel - die op de ganse aarde de miljoenen - de goeden en de bozen - in het hart ziet en hun denken en doen, hun dromen in de nacht kent; daarbij Zijn vijanden een verterend vuur, Zijn kinderen een Zon der gerechtigheid en een Vader is, die alle dingen ten hunnen beste leidt en bestuurt; waarlijk, deze God dunkt ons Goddelijker dan het hedendaagse, doofstomme, machteloze en willoze product, dat ons door een onmachtige tijdgeest onder deze naam geboden wordt. Gij dwazen! wanneer zult gij verstandig worden? Zou Hij, die het oor plant, niet horen? zou Hij, die het oog formeert niet aanschouwen? Zou Hij, die de Heidenen tuchtigt, niet straffen." (Psalm 94 : 8-10)

Hoe strekken op de ganse aarde miljoenen van armen en bedroefden, van hen, die arbeiden in het zweet huns aanschijns, van onschuldige kindertjes, van moeders en zwakke grijsaards dagelijks smekende handen ten hemel: "O God, help! Lieve God, wij bidden U!" Van de ene pool tot de andere stijgen tot deze God de grote klachten op, het zuchten der mensheid, uit tempels, uit kerken en kapellen, uit munsters en moskeeën en minaretten, graftekenen en kluizenaarshutten, in het donkere oerwoud van Birma en uit de steden van Indië, op de bergen van Japan en op de ijzige vlakten van Lapland klimt het gebed op tot God. En deze God, de Schepper, die deze wezens geschapen heeft, hun dit verlangen naar Hem, dit hopen en vertrouwen op Zijn goedheid in het hart gegeven heeft, zou zich onverschillig, minachtend van hen afgewend hebben, om in vadzige rust ongestoord Zijn gedachten na te gaan, of wel gedachteloos en werkeloos door de

eeuwigheid heen te dromen?! Verachtelijk is de mens, die zich zulk een god uitdenkt, en dien zulk een god bevredigt.

Maar zou een God menselijke eigenschappen hebben? Neen! Maar de naar Zijn beeld geschapen mens heeft Goddelijke. Niet wij, voorwaar, hebben de eeuwige ideeën van het goede, het ware en het schone uitgevonden of gefabriceerd, niet wij hebben het smachtend verlangen naar God en het beetje liefde in ons hart geplant. Maar onze liefde is slechts een vonk van het eeuwige, alle wezens omvattende liefdevuur; onze gerechtigheid een zwak gevoel van de volkomen gerechtigheid van een heilige God, onze onreine toorn van Zijn reine, de zonde verterende toorn, en ons verlangen naar schoonheid, licht en leven een duister vermoeden van een God der volstreckte schoonheid, van het ongeschapen licht en van het eeuwige leven.

Zijn de goden der 20-ste eeuw, de goden van vooruitgang en verlichting, soms beter dan die der oude Heidenen? Neen! In plaats van hout en steen aanbidden de hedendaagse mensen schaduwen; damp en nevel, en in plaats van tenminste concrete, zij het dan ook onjuiste voorstellingen der oude, lege abstracties, waarmee niets is aan te vangen. Ook de afgod Dollar, de godinnen Eer, Kunst, Beschaving, Mode, Maatschappelijke regelen en bepalingen zijn niet beter dan het roestige zwaard, dat Attila's Hunnen als symbool van hun macht hebben vereerd; het zijn goden, die de mens in de steek laten als de ure des doods daar is, en hij hen het meest nodig heeft. Gij, kinderen der wereld, bidt dan toch tot deze uw goden, als u eens alles verlaat, alles verbleekt, en de arts zacht tot uw geliefden zegt: "Het loopt ten einde!" Wij Christenen echter, hebben "een God van volkomen Zaligheid; en bij de HEERE (*Jehovah*), de Heere, zijn uitkomsten tegen de dood." (Psalm 68 : 21)

Gans anders dan de openbaring van Jehovah in het Oude Testament, was Zijn openbaring, als Hij, het eeuwige Woord, in het vlees is gekomen. "Hij had geen gedaante noch heerlijkheid." Daarmede toont Hij ons, dat de zondige mens, wiens gestalte Hij heeft aangenomen, voor God schoonheid noch heerlijkheid bezit, en Hij heeft ons ook getoond, hoe wij zijn moeten, toen Hij, die storm en baren gebod, Zijn discipelen de voeten heeft gewassen. Hoogste macht en diepste vernedering! Welke goden der Heidenen hebben ooit die twee verenigd? Als zij zich vernederden, was het om zich in het slijk der aarde te wentelen. Waar is onder hen een verlosser van zonde? Maar wij kennen een God, die de wereld lief had, zichzelf heeft overgegeven, zonder zonde onze zonde gedragen heeft en Zijn wereld met zich heeft verzoend. Welke andere God heeft dit gedaan? Hoe zouden deze goden der Heidenen, deze zondaars, die zelve de slaven zijn van het onverbiddelijk noodlot, ook die van de godenschemering en, zoals een [Prometheus](#) het de trotse [Zeus](#) verkondigt, de uiteindelijke ondergang wachtende, hun aanbidders en de wereld verlossen?

De God des Bijbels is de alleen ware God.

5.

Welk einde belooft ten slotte de Bijbel aan de enkele mens en aan de mensheid? Want daarop komt per slot alles aan. Waarom draagt de dagloner geduldig de last en de hitte des daags? Hij hoopt zijn loon te ontvangen aan de avond. Waarom houwen de mensen jaren lang stenen, en slepen ze herwaarts en bouwen ze onvermoeid op? Zij hopen dat er eens, tot hun roem, een majestueuze tempel, een groots paleis uit worden zal. Waarom schrijft met ijver en vlijt de geleerde jaren lang aan een boek? Opdat dit gedenkteken eenmaal zijn wijsheid zal roemen. Ook de mensheid zou van haar 6.000-jarige moeite en haar zweet iets willen hebben, een bereikt doel, een behaaglijke rust na de arbeid. Dat heeft zij van oudsher gehoopt; daarom trachten miljoenen goed te doen; daarom brengen zij, die zich van schuld bewust zijn, offers, daarom hebben de volken religies, opdat die hun de weg naar het schone einddoel zullen wijzen.

Wat biedt ons de Bijbel? Welk einde, welk doel der loopbaan toont hij ons, welke eindelijke afrekening van hun moeite voor degenen die aan hem geloven? Want waarlijk, ook wij Christenen voelen het diep, en meer nog dan de kinderen dezer wereld: "Een ellendig, jammerlijk iets is aller mensen leven." Omdat wij de nietigheid en ijdelheid van het aardse vernietigend voelen, zo verdubbelt ook de honger, die geen aardse spijs kan stillen, de dorst, waarvoor hier geen water is, en met de apostel roepen wij uit: "Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen." (1 Korinthe 15 : 19)

Wat biedt de Bijbel ons voor de eeuwigheid? Een hemel.

Gelijk de afzonderlijke personen, hebben ook de volken een geweten, en een, zij het ook meer of minder verduisterde, aanschouwing der eeuwige waarheden, waaruit hun wetten zijn voortgekomen. Gelijk er nooit een atheïstisch volk was, gelijk allen aan de Godheid, aan het gebed, aan de zonde, aan het offer, aan het voortbestaan na de dood geloven, zo geloven allen ook aan een hemel en een hel. De [Patagoniërs](#), zegt een reiziger, sterven rustig, want zij geloven vast in een paradijs te komen; de Indianen van Noord-Amerika hopen op het land van Ponemah, van het daarna, waar de ziel in een stenen kano over de zilveren zee heen zal varen; en de Chinezen bidden Boeddha om opname in zijn paradijs der Mittaba (want het filosofische nirwana zonder god is nog nooit een volk nut geweest). De mensheid, door [centenaars](#) zware last van smart en schuld gedrukt, wil een hemel, en zelfs zij, die bij hun leven niet veel naar God vragen, spreken op de graven hunner geliefden van een "wederzien" in het "betere hiernamaals". Zo weinig heeft een zogenaamde verlichting ooit der mensheid deze hoop ontroofd, of haar de vreze des doods en der hel ontnomen!

Maar ook hier gaat de Bijbel alle voorstellingen van de natuurlijke mens bergen hoog te boven. De Bijbelse hemel is de noodzakelijke consequentie van de levende God. Het moderne ongeloof zegt: er is slechts een onkenbaar hoger Wezen, zonder menselijke eigenschappen, dat, gelijk een sluimerende Boeddha, zijn schepping aan de eeuwige natuurwetten overlaat, krachtens welke zij eens in de eeuwigen nacht zal verzinken. (Een

opmerking in het voorbijgaan: hoe denken zij, die aan zulk een God geloven, zich Hem ten tijde, toen Hij de wereld schiep en de natuurwetten uitvond, of ontdekte? Toch zeker, jeugdiger, krachtiger, meer zelf bewust?) Nu, dan kan men ook aannemen, dat de mens, deze arme apen-afstammeling, nadat hij enige jaren te vergeefs getracht heeft de wereld en zichzelf te kennen, na de dood, zonder vreugde, als nevel, zonder zichtbaarheid, gelijk zuurstof eeuwig zin- en doelloos in de lucht zal zweven. Een schoon, doelmatig einde, voorwaar! van ons verlangen en vorsen, van onze wetenschap en onzen vooruitgang, van ons lijden en ons smeken! Is er echter een almachtige Schepper, die het heelal geschapen heeft en daarbij zich van een doel bewust was, en het tot voleinding voert, dan is de Bijbelse hemel alleen logisch, en de met volstrekte zekerheid te verwachten vervulling van al het smachtend verlangen des schepsels, van alle geloof en hoop aller volken.

Diep in de ziel rust het onvernietigbaar smachten naar geluk. Is er een mens, die niet gelukkig zou willen zijn? Wat is de drang van alle leven en allen arbeid? Wat zoekt de mensheid sedert 6.000 jaren op deze duistere aarde? Wat beloven ons filosofen en wijzen, alle verkondigers van nieuwe godsdiensten en alle sociale hervormers? Geluk. Is het op aarde bereikbaar? Neen. Nooit zal de mens het verhinderen, dat de elementen en de natuurkrachten hem onder smarten vernietigen, nooit zal hij krankheid en dood afschaffen, nooit de zo zeer verlangden wereldvrede tot stand brengen, noch vrede verkrijgen in zijn eigen gemoed. En al zou hij het kunnen, al zou hij eeuwig gezond in een verbeterde natuur en aangenaam gezelschap kunnen verblijven, dan zou hem ook dit nog niet genoeg zijn. De ziel, deze Goddelijke, op de aarde geworpene zaadkorrel, schiet wortels, die afwaarts doordringen tot in de hel, en haar kroon wil zij tot aan de hemel toe verheffen en uitbreiden. Waartoe dient haar deze kleine beperktheid? Zij wil een macht, die geen Farao noch Caesar ooit heeft bezeten, een rijkdom, groter dan een wereld uit goud en diamanten, een vrijheid, die voor geen natuurmacht, of welke andere macht het ook zij, zich buigt. Ja, de mens, dit atoom des geestes, in een stofje besloten, wil oneindigheid, wil tot de almachtige Schepper aller werelden spreken en tot Hem zeggen: God, Gij zijt de mijne! *Mijn God!* dan eerst weet hij wat geluk is. Welnu, dat is het wat de Bijbel de kinderen Gods belooft. (Openbaring 3 : 21; 21 : 7)

En gelijk het aan het wezen der Godheid is zich te openbaren, gelijk het aan het wezen der zon is te schijnen, zo wil ook de ziel, deze adem Gods, zich openbaren. Ook is daarheen al haar aards streven gericht. Welk een moeite geeft zij zich om aan anderen, groot, edel, wijs en rechtvaardig te schijnen! Welnu, het woord Gods belooft ons een volle, boven alle mate heerlijke zelfopenbaring. Wat anders is het, als wij, eens zullen "blinken gelijk de zon", (Mattheüs 13 : 43) ja met Christus op Zijn troon zullen zitten. (Openbaring 3 : 21)

Logisch en alleen waarlijk redelijk is deze Bijbelse hemel.

Is God rechtvaardig? Wat zou een onrechtvaardige god zijn? Een duivel! Hoe spreekt ook de Godloochenaar van zijn "recht"; hoe strijden de volken voor hun "rechtvaardige zaak". Vanwaar de *categorische imperativus (gebiedende wijs)* der rechtvaardigheid, indien niet van God? Waar blijft echter Gods rechtvaardigheid, indien Hij aan gindse zijde geen recht doet aan hen, die hier op aarde geen recht hebben gevonden? Als Hij niet eenmaal ten

gerichte zal zitten over de ontzettende ongerechtigheid dezer wereld, de goeden niet eens belonen, de bozen niet eens straffen zal? "Laat varen alle hoop!" roept het evangelie des ongeloofs allen toe, die op de wijde aarde wenen en onrecht lijden, "ook daarginds is geen troost, en zal u geen recht geschieden!" Wij Christenen echter geloven aan een God, die de tranen der wenenden van hun ogen zal afwissen, en die hen, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, zal verzadigen. Welk geloof is meer troostrijk en meer logisch?

God is een almachtig God. Was Hij dit niet, dan zou er iets zijn, waaraan Hij gehoorzamen en waarvoor Hij zich buigen moet, en dan zou *dát* de ware God zijn. Hij is daarbij een God der wet en der doelmatigheid: hoe is zelfs het infusiediertje met zulk een wijsheid en zo volstrekt doelmatig gebouwd! Hij is ook een God der schoonheid; hoe schoon is nog zelfs deze van Hem afgevallene wereld! En Hij heeft ons de dorst naar volstreekte schoonheid ingeschapen. Zal deze dorst niet geleest worden? En zulk een God zou Zijn schepping eens opgeven er aan de vernietiging en de eeuwige nacht prijs geven, haar als een half begonnen paleis, een onvoltooide tempel laten staan? Wat zou Hem verhinderen Zijn werk, Zijn eeuwige ideeën nog doelmatiger en schoner uit te voeren? Ook de Heidenen, Plato, Socrates, Seneca, ook een Goethe heeft het uitgeroepen: "Al het vergankelijke is slechts een gelijkenis." Waarvan? Van het onvergankelijke en eeuwige. Gelijk de dood het leven vooronderstelt, zo sluit het onvolkomene, gelijk reeds in de taal, het begrip van het volkomene in zich. Ons treuren omdat de boom verdort, de bloem verwelkt, de bron uitdroogt, alle schoonheid vergaat en alle leven verdwijnt, is bewijs genoeg, dat er bomen zijn die niet verdorren, bloemen die niet verwelken, bronnen die niet uitdrogen, en een leven dat eeuwig duurt. "Het ware bewijs voor het water is de dorst", zegt Baader. "Indien hetgeen te niet gedaan wordt, in heerlijkheid was", roept de apostel, veel meer is hetgeen blijft in heerlijkheid." (2 Korinthe 3 : 11)

Ook hier ligt de leugenaar van de beginne de gevallen mens voor: er is geen hemel! Waarom niet? Heeft het ongeloof er ook maar een schijn van bewijs voor, dat er geen hemel is? Neen; en de bewering, dat het onverstandig is, daaraan of aan engelen te geloven, behoort tot het domste wat een verstandig mens zeggen kan. Want het verstand heeft hier niets te zeggen, en moet niet van dingen spreken, waarvan het niets weet. Maar de bekrompenheid van het ongeloof en het kleingeloof is iets verwonderlijks, evenals ook het beperkte van hun gevolgtrekkingen. Zo bijvoorbeeld als zij zeggen: "Omdat ik om mij heen een wereld van onmetelijk leven zie, en miljoenen wezens, die duizenden jaren lang ons onbekend en voor het blote oog onzichtbaar waren, kan er geen andere wereld, en kunnen er geen andere wezens zijn!" Omdat de natuurvorser een nooit gezien, alle stof doordringende, onbegrijpelijk fijne wereldether als drager van alle kracht moet aannemen, kan er geen hogere wereld, geen wezens uit hemelse stof zijn! Omdat mijne ziel de stof, uit welke mijn lichaam gemaakt is, beheerst en beweegt, kan zij na de dood nooit weer een andere stof bewegen en beheersen! God - als er een God is - heeft eenmaal deze reële wereld, hemel en aarde geschapen, bijgevolg kan Hij niet evenzo een reële nieuwen hemel en een nieuwe aarde scheppen; Hij heeft eenmaal de huidige natuurwetten uitgedacht en vastgesteld, dus kan Hij nooit nieuwe uitdenken! Maar zoals blinden tegenover iemand, die hun van de duizend lichtwerelden aan het uitspansel spreekt, onwrikbaar zouden volhouden: "Dat geloven wij niet, dat kan niet wezen!" zo

herhaalt de ongelovige zonder grond of bewijs in koor met zijn medestanders: "Dat er een hemel is, geloof ik nu eenmaal niet! Dat *wil ik niet geloven!*"

Ook bij Christenen, die aan de hemel geloven, of inbeelden er aan te geloven, zoekt de geest, die steeds ontkent, de waarheid en werkelijkheid des hemels verdacht te maken. Een hemel? Nu ja, maar wij kunnen er zo goed als niets van weten. Alsof de ganse Bijbel, het Boek des hemels, niet vol van de hemel was, van zijn openbaringen, zijn verschijningen der Godheid, van hemelse wonderen, van beschrijvingen van de bewoners des hemels, en het laatste boek des Bijbels ons niet regelrecht de hemel binnen voerde! Maar wij vergeestelijken (?) op platte, geesteloze wijze hetgeen ons gans natuurlijk en eenvoudig is verhaald, en dunken ons verheven en wijs te zijn, als wij in de beschrijving der beloofde nieuwe schepping slechts vrome spreekwijzen, allegorische nevelbeelden, aanduidingen van hetgeen wij ons niet kunnen voorstellen, vinden.

Ja het kleingeloof, dat aan al het positieve en reële vijandig is, vermaant ons de toekomstige wereld toch niet al te "realistisch" (!) op toekomstige vatten, en waarschuwt voor "menselijke, zinnelijke" voorstellingen. Is Christus niet met Zijn vijf zintuigen, in vlees en been opgestaan, en heeft Hij niet, "daar zij nog niet geloofden", in de tegenwoordigheid Zijner discipelen vis en honing gegeten? "O onverstandigen en tragen van hart om te geloven" alles wat God beloofd heeft. Hij biedt ons "vele woningen in Zijn huis", in de gouden, in eeuwig licht schitterende stad, en wij fabelen van een niet ruime hemel. Hij belooft ons een leven in de aionen der aionen, en bomen, die iedere maand hun vruchten dragen, en wij spreken van een onbegrijpelijke eeuwigheid. Christus wil dáár met ons van "de vrucht des wijnstoks drinken, en wij denken ons dit slechts als iets onstoffelijks en stichtelijks. De Bijbel spreekt een groot woord van het zuchten van het ganse schepsel naar verlossing en naar de vrijheid der kinderen Gods. Maar van deze verlossing aller schepselen tot vrijheid willen vele Christenen niets weten. Hoe loven de zaligen in de hemel de werken Gods; (Openbaring 4 : 11; 15 : 3) hoe hoort Johannes "alle schepsel, dat in de hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelve is, zeggen: Hem, die op de troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid!" Dat is de ware hemelse aanschouwing en hemelse zin.

Klein en kleinzielig, armelijk, verward, onbijbels en ongoddelijk zijn dikwijls onze voorstellingen van de hemel. Geen wonder, dat wij er dan ook zo weinig naar verlangen. Slechts als het kruis ons drukt, zouden wij gaarne spoedig zalig sterven. Anders richten wij ons praktisch en gezellig in in deze wereld. Wij bouwen en planten, kopen en verkopen, geven en nemen ten huwelijk, verzamelen schatten op de aarde, zorgen voor de komenden dag en de toekomst onzer kinderen, houden van eer bij de mensen, en pas als het einde nadert, zouden wij ons gaarne snel een hemelse zin eigen willen maken. Laat ons God danken, dat Hij ons immer weer door droefheid, nood en aanvechting er aan herinnert, dat wij hier geen blijvende stad hebben, maar de toekomstige moeten zoeken. De Bijbelse hemel is het enige verblijdende besluit der huidige schepping.

Doch niet slechts een hemel als voleinding van het goede, maar ook een voleinding van het boze, de "verborgenheid der boosheid" verkondigt de Bijbel. Groot, ondoorgrondelijk

is dit geheimnis. Hoe, wanneer ontstond het kwaad? Waarom heeft God het toegelaten? Waarom laat Hij het nog bestaan, en geeft Hij zijn kinderen aan de toorn des duivels prijs. Christus heeft hen "als schapen onder de wolven gezonden", en hoe dikwijls hebben de wolven hen verscheurd! Had God de macht niet hen te beschermen? En behoorde de zege niet altijd de goeden, daar toch Gode het koninkrijk, de kracht en de heerlijkheid is? Hier moeten verstand en vragen zwijgen. Aanvang en einde van het kwaad behoren tot "de verborgen dingen, die Godes zijn", en alle onderzoekingen der wijzen, alle redevoeringen en schriften van nóg zulke vrome Christenen, van een Augustinus, Calvijn, Pascal, over het ontstaan van het kwaad, de predestinatie en de vrije wil, de eeuwige straf of de vernietiging van het kwaad hebben deze verborgenheid niet ontsluitend. Wat God verbergt, vindt de mens niet. Als wij in God geloven, dan moeten wij ook geloven, dat het goed is, zo als Hij het maakt. Wie zijn wij, dat wij Hem rekenschap zouden willen vragen van Zijn eeuwige raadsbesluiten, of Hem zouden willen voorschrijven wat Hij te doen of te laten heeft! Laat ons uitroepen met David: "Ik zal zwijgen en mijn mond niet opendoen, Gij zult het wel maken." (Psalm 39 : 10 naar Luthers overzetting)

Maar wél mogen wij de leringen der Schrift omtrent het boze en de bozen ter harte nemen. De onvolmaaktheid dezer wereld, zeiden wij, sluit het denkbeeld der volmaaktheid in zich. Dat deze wereld volmaakt is, of, zoals een filosoof haar noemde, de allerbeste wereld is, heeft nog nooit een mens geloofd, ook niet hij, die het zei (een enigszins hevige kiespijn zou het hem reeds anders hebben geleerd). Maar met diezelfde logica sluit deze onvolmaaktheid het denkbeeld in zich van een oorzaak, een kracht, een wezen, een persoonlijkheid, die der volmaaktheid vijandig is en er steeds op uit is haar te hinderen. Een onpersoonlijk kwaad, dat slechts, zoals een schadelijke gassoort in het wereldal verspreid is, zou onzin zijn, zoals wanneer een wil zonder een willende, of een liefde, zonder iemand, die liefheeft, of iets dat geliefd wordt, ontstaan ware. Dwaas zou ook de bewering zijn, dat de mens het boze uitgevonden heeft en er de drager van is. Zijn *wij* het dan, die in de natuur haar vernielende krachten leggen, in dier- en plantenwereld haar schadelijke eigenschappen; zijn *wij* het, die dagelijks de bloemen laten verwelken en het mugje laten sterven? Of veroorzaken *wij* het, dat in het wereldruim geweldige wereldlichamen in één storten, en met ontzettende catastrofes elkaar vernietigen? Neen, er moet een machtiger wezen zijn, dat, toen het goede er was, het boze uitdacht en na de schepping van het leven de dood voortbracht. Waarlijk, blind is hij, die in de schepping zijn werking niet bespeurt, en een platte ziel moet het zijn, die in zijn werken de verzoeking tot kwaad niet voelt. Niet slechts God wordt ons in het zichtbare wereldal gepredikt, maar ook Satan, en wie de Een of de ander loochent, diens geestesleven is nevel of duisternis. Maar dat is het juist wat de boze wil; dat is zijn zegepraal, dat hij zijn prooi leert en inprent, dat hij niet bestaat, om haar des te zekerder in het rijk te lokken, waarin hij zich met alle gruwen der hel als *de boze* en *het boze* zal openbaren. De hel, zijn schepping, is even reëel als de hemel; is een even onverbiddelijk gevolg van het boze in het wereldal, als de hemel van het goede.

De Bijbelse hel, "het eeuwige vuur, dat de duivel en zijnen engelen bereid is", (Mattheüs 25 : 41) "deze voorstelling der middeleeuwen, zeggen velen, is niet meer in overeenstemming met de tijd", en zelfs Christenen (?) ijveren er tegen. Dat zij hun onbehaaglijk en onaangenaam is, geloven wij gaarne, maar daarop komt het niet aan. De

godeloze draagt de hel reeds in zich, en voelt de worm, die niet sterft. Leest men van de woedende haat, die mensen jegens elkaar koesterden, van hun duivelse wraak, van de uitgezochte pijniging die zij uitvonden, hoe zal dat hiernamaals, als alles zich bloot en naakt openbaart, niet reeds een hel vormen? Want de haat - wij zien het op de aarde - is, gelijk de liefde, "sterk als de dood", en ook het boze verbindt met onverbreekbare banden de bozen. Zulk een wederzien wordt ons aangrijpend in een oud Slavisch lied geschilderd: Een zoon komt in de hel. "O, geëerde vader, zijt gij hier? God vervloeke u! Mogen duizend duivelen u aan stukken scheuren, daar gij mij geleerd hebt kwaad te doen, te liegen en te bedriegen, waarom ik nu hier ben!" De vader antwoordt: "Ach, mijn geliefde, zoete zoon, mogen alle pijnen der hel u tot in eeuwigheid folteren! gij hebt mij ten believe veel gedaan, wat ik u niet gezegd heb te doen!" En woedend vallen zij elkaar aan. Men denke zich daarbij de eeuwigheid, en siddere.

Wij Christenen geloven aan het eeuwige licht, gij, niet-Christenen, aan de buitenste duisternis; wij aan het leven, gij aan de dood. Wij hebben beiden gelijk. "De bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegifte Gods is het eeuwige leven." En eens weerklinkt de donderende roepstem: Kom hier ten eeuwigen leven! Ga weg in de tweede dood! "U geschiede naar uw geloof." Goddelijke logica en gerechtigheid! Maar, "waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls! Want ik heb geen lust aan de dood des stervenden, spreekt de Heere HEERE: daarom bekeert u en leeft." (Ezechiël 18 : 31, 32)

6.

Waar is nu zulk een boek als de Bijbel? Waar een, hetwelk aanvangende aan het punt, waar ook de tijd aanving, ons van de schepping der cherubim en aartsengelen en het ganse heir des hemels, door de duizenden van jaren heen voert tot aan het einde van deze schepping en deze mensheid, ja verder tot aan de nieuwe schepping van nieuwe hemelen en een nieuwe aarde en een eeuwige natuur? Waar een, dat ons hemelse besluiten der Elohim openbaart, de gedachten, de voornemens Gods over ons, ons Zijn plannen met Zijn ganse schepping mededeelt, ja ons tot in het hart laat blikken van "de ware Vader over alles wat kinderen genoemd wordt in hemel en op aarde." (Efeze 3 : 15 naar Luthers overzetting)

Waar zulk een Boek der waarheid, waarin de lotgevallen der volken en der wereldrijken, vooraf bepaald, tot aan het einde der dingen voorzeggd zijn? Waar een, van zulk een stichting des geestes, waarin zulk smeken uit de diepte, zo vele troostrijke beloften, vermaningen en aanwijzingen van de rechte weg ten leven te vinden zijn, met zo vele waarschuwingen tegen de machten der duisternis? Doorzoek de ganse literatuur van alle volken, gij zult er zodanig een boek niet in vinden. Wat zijn daarbij onze drama's en epos, beschrijvingen van volkenslag of heldenzangen, die kleine gebeurtenissen omtrent afzonderlijke personen of van een paar duizend mensen behandelen; wat de werken van onze grootste dichters, die slechts het aardse bezingen, onzer wereldwijzen met de

wijsheid van hun tijd, onzer staatsmannen, geschiedschrijvers, die altijd slechts een klein stukje dezer kleine aarde, slechts een paar uren van hun bestaan beschrijven?

Hoe heeft nu de mensheid dit Boek, dit geschenk des Scheppers, om haar de weg tot Hem en tot haar eigen zaligheid te wijzen, aangenomen? Ach! treurig is het antwoord. "Ondank is des werelds loon", en was dit steeds van de zijde der mensen tegenover God. "Gijlieden zijt, zolang als ik u ken, weerspanning geweest tegen de Heere", zegt Mozes tot de kinderen Israëls, en hetzelfde kan God ons allen toeroepen. God heeft de mens Zijn schepping gegeven tot vrij gebruik en beheersing. Wat heeft hij met het hem toevertrouwde talent gedaan?

God heeft hem het licht gegeven, en ogen om het te zien, hij heeft het gebruikt tot lust der ogen en de lichtstraal bezoedeld, die van hem door het wereldruim tot aan de verste werelden afzichtelijke beelden van het nietige en verkeerde, van strijd en hoogmoed heendraagt. God heeft hem de adem en de stem gegeven om God te prijzen, en om "van vrede te spreken met hun naasten", maar het geluid, dat met zijn golvingen van de aarde opstijgt, doet aan hogere wezens, onnutte, dwaze, bittere woorden, gemor, vloeken, ontuchtige taal en lastering horen. God heeft de mensen de aarde ter woning gegeven, en zij zou plaats hebben voor allen, als zij haar in vrede en eendracht wilden bebouwen; maar zij strijden en verwurgen elkaar onbarmhartig om enige aardkluiten en nietige provincies.

De sappen der planten gebruikt de mens om zich te bedwelmen, goud en edelgesteenten om zijn hebzucht en zijn ijdelheid te bevredigen; en het dier, hem tot hulpe gegeven, slaat hij onbarmhartig, en verdelgt in ruw en roekeloos sport ganse diersoorten. Doch met zijn medemenschen, van wie God hem gebod: "gij zult uw naaste lief hebben als u zelven", is hij het schrikkelijkst te werk gegaan. Niet slechts hebben volken in eerlijke (*eervolle*) krijg elkaar bij duizenden uitgemoord en verdelgd, maar ook met uitgezochte, duivelse folteringen, met vuur en ijzer heeft de mens tegen de mens van oudsher gewoed, in het Oosten en het Westen, onder Romeinse keizers, bloeddorstige veroveraars en talloze tirannen, door de inquisitie, in de dertig-jarige oorlog en in andere oorlogen. Wie beschrijft al de ontzettende manieren van terdoodbrenging, die hij tegen zijn broeder heeft uitgevonden, en met wellust en hoon op hem heeft toegepast? Hoe heeft toch het schepsel de ganse schepping en de schepselen, dit geschenk des Scheppers, misbruikt!

Als deze hemelse Vader desniettemin aan deze afgedwaalde kinderen Zijn dienaren als bestraffende, vertroostende, heilverkondigende boden gezonden heeft, hoe hebben zij ze dan ontvangen? "Wederom zond de Heer des wijngaards een andere dienstknecht, en die stenigden zij, en wonden hem het hoofd, en zonden hem heen, schandelijk gehandeld zijnde. En wederom zond hij een andere, en die doodden zij; en vele anderen, waarvan zij sommigen sloegen, en sommigen doodden." Evenals de mensen de profeten en apostelen verworpen en gedood hebben, zo hebben zij ook van oudsher diegenen gehaat en vervolgd en veracht, die hun waarheden, hogere kennis, en zelfs op materieel gebied, nieuwe denkbeelden, ontdekkingen en uitvindingen gebracht hebben; want zij haten het licht, loochenen hoogmoedig en blind de zondeval, en noemen zich de lichtvrienden, *de* verlichten.

De Vader had nog "een Zoon", die hen lief was, zo heeft Hij ook die ten laatste tot hen gezonden, zeggende: "Zij zullen immers Mijn Zoon ontzien. Maar de landlieden namen en doodden Hen, en wierpen Hem uit buiten de wijngaard." (Markus 12 : 4-8) O God der lankmoedigheid en des gedulds, hoe hebt Gij dat kunnen aanzien zonder de hemel te scheuren, zonder deze ellendige aarde, gelijk een pottenbakker zijn pot, in stukken te smijten en haar bewoners als hooi en stoppelen met vuurvlammen te vernietigen! En dat behoefde Hij niet eens om hen te straffen. Hij behoefde slechts de planten te verbieden te groenen en zaad te dragen, haar slechts de kracht der vruchtbaarheid te onttrekken, en weldra zouden de van honger stervende mensen vertwijfelend erkend hebben, dat zij van hun industrie en kunst, van handel en bedrijf niet leven kunnen, maar van Gods kracht en goedheid. Maar nog. wacht Hij eeuwen lang, en "doet Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen."

Beschouwt men aldus het doen Gods en het doen der mensen, dan kan men zich reeds voorstellen, hoe zij de hun geschonkene openbaring, de Bijbel, ontvangen hebben. God laat hun daarin verkondigen: "In de beginne schiep God de hemel en de aarde." Zij antwoorden: dat is in het geheel niet mogelijk. Hij laat hun zeggen, dat Hij hun Vader wil zijn; zij zeggen: Neen: wij zijn liever wezen. Om de wereld met zich te verzoenen, geeft Hij Zijn Zoon. Zij zeggen: dat is niet waar! Uiteindelijk biedt God hun Zijn hemel - leugen, fantasieën! - Dat is het grote, brutale neen! hetwelk het schepsel zijn Schepper dagelijks miljoenen maal in het aangezicht slingert, de zoon des stofs de Heere des hemels. Zullen deze "harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben", (Judas : 15) niet eens vergolden worden?

Maar laat ons de hovaardige zondaren en brutale lasteraars daar laten, in dewelke de god dezer eeuw de zinnen verblind heeft "en die verloren gaan." (2 Korinthe 4 : 3, 4)

Ook mensen, die God niet haten, zien Zijn woord aan met twijfel, vinden er zwarigheden in, hebben bedenkingen er tegen, bedillen (*bekritisieren*) het, maken er wrevelige aanmerkingen op.

In plaats van met tranen van blijdschap en dankbaarheid, en met aanbidding naar de boodschap te luisteren, dat God door Zijn Zoon onze schuld betalen, en ons zonder verdienste, als de verloren zoon in Zijn vreugdevolle hemel zal opnemen, zien zij dit woord bedenkelijk aan, en hebben aan dit Evangelie allerlei af te keuren. Hoe! roepen zij uit, God zelf zou dat in dit Boek verkondigd hebben en de Bijbel geïnspireerd hebben? Hoe zou Hij dat aanleggen? Hij kan niet spreken; Hij heeft geen mond. Hij kan niet mens worden; dat is immers onmogelijk! Dat rijmt niet met gezond verstand, enzovoorts.

Enkele tegenwerpingen tegen het Bijbelse scheppingsverhaal hebben wij eerder reeds besproken. Het bewijs is nog niet geleverd, dat de Bijbel ook maar één enkel vals natuurhistorisch feit bericht. Maar dat dit voor miljoenen van armen en onwetenden bestemde Boek zegt: "Toen de zon opging", of "onderging" is volkomen gerechtvaardigd, en ongerijmd zou het wezen te verlangen, dat het dit verschijnsel telkenmale uitvoerig, juist, astronomisch, fysisch zou beschrijven. Men zou dan even goed aan boeken door

zeer ontwikkelden en geleerden geschreven een valse natuurbeschouwing kunnen verwijten, die in weerwil van [Galileo Galilei](#) en [Copernicus](#) nog altijd zeggen: "bij zonsondergang", of "de maan, de sterren zijn aan de hemel!"

Nog iets over een andere tegenwerping. Velen vinden in de Bijbel te veel onzedelijkheid en onbehoorlijke verhalen. Dat hij om de verdorvenheid des mensen geen doekjes windt, dat doet hun in hun overpleisterd, huichelachtig werelds gevoel van fatsoen hoogst onaangenaam aan. Men spreekt toch niet van zulke dingen, ook niet, als men ze doet, of op zijn hoogst bij wijn en onder gelijk gezinde kameraden! Gij arme en voorname zondaren, vorsten en adellijken, kunstenaars en geleerden, beschaafden en verlichten, en ook gij, boeren en arbeiders, uw doen, uw onreine gedachten en vuile woorden, uw openbare of geheime ontucht en al uw zondengruwelen worden immers voortdurend in het grote "boek der werken" geschreven. (Openbaring 20 : 12) Heeft God ons niet door de sterrenkunde doen waarschuwen, dat er van ons doen onophoudelijk fotografieën tot aan de verste vaste sterren heen stromen? door de draadloze telegrafie, dat ons woord om de aarde heen loopt; waarom ook niet op ethergolven naar de andere planeten? Uw woorden zullen u eens met uw eigen stem uit de grote wereldgrammofoon tegenklinken. Hoe zult gij dáár, als uw schande geopenbaard wordt, in de tegenwoordigheid staan der engelen, als God niet, op uw tijdig berouw en uw bekering, uw zonde "uitdelgt als een nevel?"

Waar toe, zeggen anderen, zo vele geslachtsregisters en onbekende namen? Gij verwaande, ijdele mensen, gelooft gij dan alleen op de wereld te zijn, en dat slechts Uw doen van belang is voor de wereldgeschiedenis? Nog weerklinken deze namen des Bijbels, nog leven de dragers er van in het uitgestrekte rijk van Hades, en eenmaal zullen zij interessant en gewichtig genoeg voor hun bezitters, in het gericht afgelezen worden, dezen ten eeuwige lof en eer, genen ter eeuwige schande. Ook hier geldt het: in Gods schepping vergaat niets, wordt niets vergeten.

Maar de wonderen in de Bijbel! roept menigeen; men kan in de 20-ste eeuw toch niet meer van ons vergen te geloven, dat Jezus op de zee heeft gewandeld, de storm heeft geboden, doden heeft opgewekt, om nu niet van andere, nog ongelooflijker wonderen in het Oude Testament te spreken. Merkwaardig altijd, dat van oudsher alle volken, en daaronder de beste en hoogste geesten, het wonder hebben geloofd, en nu nog, in weerwil van alle verlichting, geloven. Helden van de geest, mannen als een Luther, Goethe, Bismarck, geloven aan het wonder; maar de ploert aan de biertafel weet het beter, en verklaart, dat de wetenschap het domme geloof aan wonderen opgeruimd heeft, wat hem echter volstrekt niet verhindert, om, als hij alleen naar huis gaat, een omweg te maken, teneinde het kerkhof te kunnen mijden.

Wij geven toe, dat het niet gemakkelijk is om met de hedendaagse mens ernstig over het wonder te spreken. Door het ijverig zoeken in stof en drek naar goud en zilverstukken, is hij blind geworden voor de hemelse sferen; door het geraas der wereldmarkt verdoofd, hoort hij de melodieën niet meer der schepping; door de verering en bearbeiding der stof steeds meer materieel geworden, en, hoewel altijd roemend op zijn weten, in de grond zeer onwetend, staat hij tegenover het doen en laten van een almachtige God in Zijn schepping zonder begrip of verstand. Omdat echter natuurwetenschap de banier is van

onzen tijd, zo laat ons het wonder ten minste van het standpunt van het natuuronderzoek beschouwen. ([Zie meer hierover in "Het wonder" van F. BETTEX.](#))

Het wonder, zegt men, is in tegenspraak met de wetten der natuur. Ja, indien wij ze kenden! Maar slechts een onwetende kan dit beweren, en een leerling zijn zeggen geloven. Enkele paragrafen ervan hebben wij met grote moeite leren kennen, en dagelijks moeten wij onze theorieën over stof en kracht veranderen om ze met nieuwe feiten in overeenstemming te brengen. De onbevooroordeelde natuuronderzoeker erkent, zoals de beroemde natuurkundige [Tyndall](#), dat wij in de natuur tegenover een ondoorgrondelijke zee van wonderen staan, die slechts een onwetende "met zijn bindgarenrol gelooft te kunnen peilen", en dat, gelijk zelfs de materialist Büchner toegeeft, "het menselijke hoogmoed is, iets voor onmogelijk te houden, omdat wij het niet kunnen verklaren." Dagelijks worden door nieuwe, ons daartoe door God geschonken ontdekkingen, onze theorieën omver geworpen, en die ontdekkingen bewijzen, dat wij van de "natuurwetten" en "krachten" der stof, des lichts, des geluids en der elektriciteit zeer weinig weten, en zij laten ons vermoeden, dat er nog gans andere zijn. Zien wij echter aan het uitspansel duizenden, - miljoenen, zegt de sterrenkundige - van onbegrijpelijk grote zonnen, om welke, gelijk wij thans weten, reusachtige, voor ons onzichtbare planeten draaien (bijvoorbeeld bij Algol en nog een ster) dan verklaart de natuurkundige en de natuuronderzoeker, dat voorzeker grote eenheden der stof, der kracht en der wet het ganse wereldal schijnen te beheersen, maar dat op werelden met zulk een ontzaglijke ontwikkeling van licht, warmte, elektriciteit enzovoorts toestanden der materie heersen, fenomenen en levensverschijnselen plaats moeten hebben, welke van die op aarde wezenlijk onderscheiden zijn en ons immer onbekend zullen blijven.

Nu zouden dit voor ons onbegrijpelijke wonderen zijn, gelijk omgekeerd, als men aan mogelijke, een traag plantenleven leidende bewoners der verstijfde maan zou berichten, dat hier beneden ieder ogenblik uit een harde schaal vol van witte en gele vloeistof levende, schreeuwende, vliegende met allerlei instinct begaafde wezens ontstaan, zij dit voor een ongerijmd, hun verstandje - als zij er een hebben - weersprekend wonder zouden beschouwen. Nog zwakker schijnen wij aan hogere geesten en aan de lichtvorsten, die de zonnen door het hemelruim voeren. Kinderachtig is aan dezulken ons beslissen van hetgeen zijn of niet zijn kan. Het opstaan van een dode, de opstanding eenmaal van alle doden, is onmogelijk, zeggen wij waanwijs, dat is in tegenspraak met de wetten der natuur. Een ziel kwam in de wereld, waarom zou zij niet terug kunnen komen? Zou dat onmogelijk zijn voor God, die elke dag bij de 130.000 (naar de nieuwste berekening) zielen op de aarde werpt, en er 130.000 lichamen mee bezielt, of die aan een plantje macht geeft om uit aarde en regenwater duizenden van zaadkorrels te vervaardigen, om daarmee miljoenen van mensen te voeden?

Doch wat spreken wij nog veel van wonderen buiten ons? Openen wij de ogen, en beschouwen wij onze eigen ziel. Deze onbekende, uit de hemel gevallen, wier ontstaan natuurwetenschappelijk ondoorgrondelijk is, breekt voortdurend op onnaspeurlijke wijze door de natuurwetten heen. Haar beheersen en bewegen van het lichaam weersprekt de door de materialisten gestelde wet: "Hetgeen onstoffelijk is kan niet op het stoffelijke inwerken." En zeer stellig kan ik door mijn wil alleen geen steen of geen stuk hout

bewegen, waarom echter wel de stof, waaruit mijn lichaam bestaat? De blik dezer ziel met zijn op een afstand uitgeoefende werking van liefde en lof, van afkeuring of bestraffing, van toorn en verachting, is wetenschappelijk niet te verklaren, en in tegenspraak met de wet: "een ding kan niet werken, waar het niet is." Het dromen dezer ziel is in tegenspraak met de wet der natuur, dat de mens slechts met zijn ogen zien, met zijn oren horen kan, en dat hij zonder materieel licht geen voorwerpen kan onderscheiden. De bij menigeen dikwijls vooruitziende droom is in tegenspraak met de natuurwet, dat de mens het toekomstige niet vatten kan. Het scheiden dezer ziel uiteindelijk is in tegenspraak met de algemeen geldende wet van het behoud der kracht. Sterft iemand aan een aanval van beroerte, waar blijft dan zijn kracht? Zo is onze ziel en haar doen een doorbreken en overtreden van alom bekende natuurwetten, en beantwoordt dus nauwkeurig aan de definitie van het wonder. Als wij nu desalniettemin van haar zeggen, dat ook dit voorzeker krachtens de natuurwetten geschiedt, omdat wij het dagelijks zien en het anders niet met ons verstand kunnen rijmen, dan is dat een willekeurige acceptie, een hypothese, waar tegenover wij evengoed de bewering kunnen stellen: Het doen der ziel, deze Goddelijke ademtocht, is een bestendig, direct uitvloeisel van de kracht der Godheid. "De liefde is een vlam des Heeren." (Hooglied 8 : 6 naar Luthers overzetting) Gij, wonderschuwende mens, draagt het wonder in u en zijt zelf een wonder.

Terwijl de oppervlakkige alles "gans natuurlijk" vindt, en slechts hetgeen hij zelf en zijn tijdgenoten nog nooit beleefd hebben voor een wonder aanziet, is voor de denker alle ontstaan van hetgeen niet was, wonder, alle bestaan wonder - weten wij dan wat "het leven" is? - en alle vergeten van hetgeen geweest is een onverklaarbaar wonder.

Maar aan hen, die heden ten dage zeggen, dat het geloof aan wonderen niet noodzakelijk is voor het Christendom, zeggen wij: "Zonder wonder geen Christendom en geen Godsdienst." Reeds omdat gebed en gebedsverhooring wonderen zijn. Een Godsdienst zonder gebed en zonder de hoop van verhoord te zullen worden, is er nooit geweest, en zou ook geen Godsdienst zijn.

Intussen spreekt men met ongelovigen tevergeefs van het wonder en van de almacht der hoog boven hun werelden en natuurwetten tronende Goddelijke majesteit, die met absolute vrijheid, onverschillig of het krachtens hogere, ons onbekende natuurwetten, of uit haar vrije, onbeperkte wil is, doet wat haar behaagt. In de grond zijner ziel haat de ongelovige een God, wiens almachtige hand hem ieder ogenblik aangrijpen kan, en toch kan hij niet loochenen, dat hij gehoorzamen moet, als Hij onvoorzien zegt: "Keert weder, gij mensenkinderen!" Daarom mag deze God geen wonderen doen, en het laatste woord van de wonderloochenaar - hij zij materialist of Bijbelcriticus - is: "Nooit zal ik geloven, dat Jezus op de zee wandelde en de storm gebood, of dat Hij van de doden is opgestaan." Welnu, geloof het dan niet, dat zal God waarlijk niet in Zijn doen hinderen. Het is van ulieden dat Christus gezegd heeft: "Zij geloven Mozes en de profeten niet, zij zouden ook niet geloven al ware het, dat iemand uit de doden opstond." Maar gij moet ons uw geesteszwakheid en uw privaat ongeloof niet als resultaten der onbevooroordeelde navorsing en der wetenschap opdissen. Dat zijn zij niet! Ook is het onwaar, dat gij, verlichten! gij vrijgeesten! niet aan het onbegrijpelijke en het bovennatuurlijke gelooft. Gij voelt het, hoe een macht, waaraan gij niet kunt ontkomen, u

steeds bedreigt, steeds op u loert, en gij ziet uit naar tekenen, en raadpleegt de tafels en de kaarten, de mediums en de doden.

7.

Maar wat spreken wij nog van enkele tegenwerpingen, van bezwaren tegen, en twijfelingen aan de heilige Schrift! Driest en brutaal steekt een richting de kop op, die uitgaat van geleerden en wijzen, die de kerk verwoest, de kansels ontwijdt, tot in de onderste lagen des volks doordringt, welke aan de Bijbel niet slechts dit of dat te berispen of af te keuren heeft, maar ook ruwweg uitroept: Wat openbaring! Dat boek is een menselijk maaksel, van het begin tot het einde onecht, ongeloofwaardig.

Deze Bijbelkritiek legt het er openlijk op toe het gezag des Bijbels te vernietigen, en op de puinhopen van het Christendom een verstands- of moraalreligie op te bouwen. De wet van de Sinai, waarvan Christus zegt, dat er geen jota van zal voorbijgaan zolang hemel en aarde bestaan, is voor haar een grote vervalsing van onbekende priesters ná de Babylonische gevangenschap, en de Heilige, Jehovah, de Westsemitische maangod, of de nomaden en weergod Jahu, en in de laatste tijd heet het zelfs, dat Zijn Godsdienst aan die van de Kanaänitische Baäl-Moloch ontleend is (!) Dat leert een zich Christelijk noemende theologie. Deze kritiek loochent de openbaring en de inspiratie van de Heilige Geest, loochent de Drie-eenheid, de Godheid van Christus en Zijn zoendood, loochent wonderen en profetie, het laatste oordeel, loochent hemel en hel. En dat heet dan nog Christendom! Het is voor de Christen de moeite niet waard zich met deze zogenaamde "wetenschap" af te geven en haar te bestrijden, en de Christenen, die zich door haar laten misleiden, zijn geen Christenen.

Slechts enkele opmerkingen ter verklaring van de zodanigen. In plaats van Bijbelse waarheid geeft deze beroemde kritiek ons de oude, opgewarmde tegenwerpingen van een [Celsus](#) (178 na Christus), de dwaalleringen van [Arius](#) en [Pelagius](#) en der [Sadduceeën](#), die "zeggen, dat er geen opstanding is, noch engel, noch geest"; (Handelingen 23 : 8) voor de almachtige, levende God der Schrift, het waardeloze Godsbegrip een wezen, dat de wereldmachine door natuurwetten aan de gang houdt, dat door de zonde niet vertoornd, en door het goede niet verblijd wordt, dat het smeken zijner schepselen niet hoort en niet verhooren kan. Wat zal ik met zulk een god aanvangen; waarom zou ik hem liefhebben? Met deze, hun god, is deze kritiek geoordeeld.

Waarin bestaat de Bijbelstudie dezer kritiek? Stelt zij wellicht diepere beschouwingen over de geestelijke inhoud, de waarde en de zin des Bijbels voor, of ook maar over haar grote literarische schoonheid en verhevenheid, en bewondert zij de prachtige figuren en het geweldige woord van zulke "Übermensen" als een Mozes, een Elia, Jesaja of Daniël? Volstrekt niet, want zij is tot geen bewonderen in staat, en als zij, gelijk een Wellhausen en ook dr. Winkler, een historisch waardeloze, door de feiten en ontdekte documenten weerlegde geschiedenis van Israël samenstelt, of over de wet van de Sinai

en de van de Kanaänieten overgenomen profetie" (nabiïsme) spreekt, dan hoort men het haar af, dat zij zich op een voor haar vreemd geestesgebied beweegt en over mannen oordeelt, voor wie het haar aan een maatstaf ontbreekt. Zij gaat uit van de bescheiden stelling: Wat ik niet versta, is onzin; wat ik niet inzie, kan niet waar zijn, wat ik niet geloof is niet geschied. Wonderen en profetie zijn er niet; bijgevolg zijn de berichten er van verdicht (*samenrapen*), of *post factum (ná het feit)* gemaakt. Dat noemt de Engelsman: "gestolen premissen". Zoals wanneer de ene blindgeborene, die altijd over licht en kleuren hoort, tot de anderen zou zeggen: "Daar er, gelijk bekend is, geen licht en geen kleuren zijn, moeten deze lieden iets anders daaronder verstaan; of zijn het gekken?"

De fundamentele stelling, waarvan deze kritiek uitgaat, staat lijnrecht tegenover de Schrift en het Christelijk geloof. Zij wil met haar verstand de geloofwaardigheid en echtheid van de Bijbel onderzoeken, eer zij er aan gelooft. Doch reeds haar stelling, dat het menselijk verstand geschikt en voldoende is, verwerpt de Schrift als misleiding en dwaalleer. De Schrift stelt vast: "De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn: want zij zijn hem een dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden." (1 Korinthe 2 : 14) Zij erkent geen forum van het verstand, noch der moderne wetenschap, waarvoor zij zich te verantwoorden zou hebben. "Wat ware een openbaring", geeft ook Lessing toe, "die niets openbaart dan hetgeen het verstand zelf zou kunnen vinden, en geen dingen, die haar begrip te boven gaan en er onbereikbaar voor zijn?" dus, die haar onverstandig moeten toeschijnen!

En de apostel roept uit: "Er is geschreven: *Ik zal de wijsheid der wijzen doen vergaan, en het verstand der verstandigen zal ik te niet maken. Waar is de wijze? Waar is de schriftgeleerde? Waar is de onderzoeker dezer eeuw? Heeft God de wijsheid dezer wereld niet dwaas gemaakt?* (1 Korinthe 1 : 19, 20) Zo schrijft Luther aan Spalatin: "Er is geen andere uitlegger van het Woord Gods dan de Auteur van dit Woord, God zelf." (L. Ep. 1, blz. 88) En elders zegt hij: "De Schrift zonder commentaar, welke ook, is de zon, van welke alle geleerden het licht ontvangen."

Beschouwen wij uiteindelijk deze kritiek naar de onfeilbare, ons van Christus gegeven maatstaf: "*Wacht u van de valse profeten, dewelke in schaapsklederen tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven. Aan hun vruchten zult gij hen kennen.* Leest men ook een druif van doornen, of vijgen van distels? Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten voortbrengen. Zo zult gij dan dezelve aan hun vruchten kennen." (Mattheüs 7 : 15, 16, 18) Waar zijn nu de goede vruchten der kritiek? Waar zijn degenen, die zij in het geloof aan hun Heiland, in de hope des eeuwigen levens gesterkt en bevestigd heeft? Welke zielen heeft zij in droefheid en aanvechting getroost, in de ure des doods gelukkig gemaakt? Welke wankelende, twijfelende ziel heeft zij opgericht, welken dienaar des Woords en zielzorger heeft zij tot zijn heilig ambt meer bekwaam gemaakt? Welke gemeente is zij tot zegen geweest? Waarlijk, als bittere spot klinken deze eenvoudige vragen.

Maar een "gematigde kritiek", zeggen velen, onder wie ook Christenen, is heden ten dage toch nodig. Ik zie er het nodige niet van in. Reeds daarom niet, omdat Christus en Zijn apostelen en na hen, duizenden van martelaren en getrouwe belijders eeuwen lang

Godzalig geleefd, tot zegen van velen hebben gearbeid, met en voor God in de kracht Zijner waarheid en Zijns Woords hebben gewandeld, en zalig gestorven zijn, zonder van Bijbelkritiek iets te weten of te willen weten. Geve God, dat wij het hen nadoen! Wat geeft ons ook deze gematigde "*vermittelnde*" (*doorgevende*) kritiek? Zij betuigt: "Wij staan gans en al op Bijbelse grondslag", en zij verwekt twijfel aan de woorden der Schrift en van Christus zelve. Zij verklaart: "Wij geven geen positie van het Bijbelse Christendom prijs"; en geeft te kennen, dat het scheppingsverhaal een mythe is en, evenals Christus' geloof aan bezetenheid, aan de kinderachtige beschouwing van die tijd beantwoordt. Het bericht van Christus' ontvangenis kan een toevoegsel zijn van Mattheüs. Zij roept uit: "Eeuwig en onwankelbaar zal de grond en Goddelijke waarheidsinhoud blijven!" En tegelijk: "Er zijn in de Bijbel vele en grote gedeelten, waarin men van het blazen van de Goddelijke ademtocht niets bespeurt. De schrijvers der afzonderlijke boeken waren *kinderen van hun tijd*." Zij leert als pseudo-Jesaja een latere, onbekende schrijver van de tweede helft van dat boek. (God kon toch niet weten, dat er een man zou zijn, Kores genaamd, en kon dit in geen geval aan Jesaja meedelen!) Maar de Schrift maakt opzettelijk en herhaaldelijk melding van woorden uit dit 2e gedeelte, tegelijk met zulke uit het eerste, als van "Jesaja" afkomstig; zo in Johannes: "het woord van Jesaja" (in hoofdstuk 53 : 1) en "omdat Jesaja wederom gezegd heeft" (in Jesaja 6 : 9, 10) en Romeinen 10 : 16, 20.

Deze kritiek is er niet zeker van, of er psalmen zijn van David, en meent, zonder grond of bewijs, dat zij aangrijpende boetpsalm (Psalm 51) eerst na de Babylonische ballingschap door een onbekende is geschreven. Wij hebben geen grond om aan de door de Joden overgeleverde opschriften der psalmen te twijfelen; wij geloven, dat zij gewild zijn van die God, die de haren onzes hoofds telt, en zich voor de redactie van Zijn boek geïnteresseerd heeft. In elk geval verklaart Christus, dat David de 110-de Psalm geschreven heeft, (Mattheüs 22 : 43; zie ook Handelingen 4 : 25) en Petrus bevestigt het van Psalm 16, 89 en 110; waarom zou hij dan niet allen, die aan hem toegeschreven zijn, gedicht hebben? Deze kritiek leert, dat het boek Jona "in elk geval (!) lang na het daarin verhaalde is geschreven", zeker wel om aan het wonder een tint van [sage](#) te geven. Hoe weet zij het? Maar Jezus stelt het feit vast: "Gelijk Jonas drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo ..." (Mattheüs 12 : 40)

Daarbij spreekt deze "gematigde" deftig van "waarschijnlijk" onechte plaatsen, nu eens die van het doopbevel, dan weer die van de overspeelster, enzovoorts. Evenzo ook van vele varianten. Varianten! Men wijze ons toch in alle handschriften één, die een leugen bevat, of in duidelijke tegenspraak met de leer van Christus en de apostelen is. Indien deze er echter niet is, waartoe dan het rumoer er over en de strijd om enkele kleine aanvullingen, of enkele uitdrukkingen en woorden juist van diegenen, die ons, Bijbelgelovigen, verwijten, dat wij letterknechten zijn.

Ook van deze kritiek vragen wij: Waar zijn haar goede vruchten? Wat baten ons hun beweringen en onzekere hypothesen, hun vermoedens en hun verdachtmaking van menig Schriftwoord. Geeft zij ons iets, dat ons troost, ons verheft? Waar sterkt zij het geloof? Welke tegenstanders des Woords heeft zij gewonnen, welke twijfelenden heeft zij bevestigd? Wat heeft zij aan de gemeente van Christus geschonken?

Daarom, weg ook met deze op twee gedachten hinkende kritiek! Voor ons geloof aan Gods Woord hebben wij geen bevestiging er van nodig door woorden van mensen, maar het getuigen van de Geest met onzen geest, dat wij hier "woorden des eeuwigen levens" hebben.

8.

De ontkenningen, uitgedacht door de geest, die steeds ontkent, benevelen de blik, verzwakken het verstand, doen de ziel verdorren en verwijderen haar van God, bij wie alles "Ja en Amen" is. - Vrijheid der wetenschap! Leervrijheid! roept men. - Maar elke vrijheid heeft haar grenzen, want anders leidt zij tot anarchie en tot een chaos. Niemand verbiedt aan de mannen der wetenschap, de sterrenkundige of natuurkundige, zijn ontdekkingen zo ver hij wil te verbreiden. Vrij moet hun het naarstig bijeen verzamelen blijven, en het ernstig nasporen van feiten en het stellen van hypothesen, als zodanig. Maar zijn onze hogescholen opgericht, opdat professoren en theologen der Evangelische kerk, die op de Augsburger belijdenis en de Evangelische leer beëdigd zijn, de gezamenlijke punten dezer leer zullen loochenen en jonge Evangeliedienaren, die voor hun gemeenten over de Bijbel moeten prediken, verachting van deze Bijbel in te boezemen? Mag een officier met een beroep op zijn persoonlijke vrijheid zijn vaderland aan de vijand verraden, of een door de Staat aangestelde rechtsgeleerde de wetten van deze Staat openlijk bestrijden?

Maar ontkenning en kritiek zijn de kinderen van de geest der eeuw en de vloek van ons geslacht. Goddelijke en menselijke wetten, straf en gezag, orde en tucht, al het bestaande en positieve is hun hatelijk; sympathiek daarentegen hetgeen ontkent en loochent, wat in opstand komt en met recht gestraft wordt, wat mort (*beklaagt*) en brutaal opeist. De levende God hebben onze beschaafden en ontwikkelden verloren, en zichzelf erkennen, dat zij uit loutere verlichting aan niets meer geloven, uit loutere wetenschap en navorsing aan alles twijfelen, uit loutere humaniteit niets meer liefhebben, uit loutere vooruitgang niets meer hopen.

Hoe tracht naast ons een groot, machtig rijk te vergeefs heilzame, doelmatige wetten te vinden, om zijn grote verliezen te herstellen en de huiveringwekkende anarchie te beteugelen en komt er niet mee klaar. Ook in Frankrijk wordt het atheïsme tot godsdienst van staat verheven. "Wij hebben", roept een Frans minister in de kamer onder grote toejuiching, "het menselijke geweten aan het geloof ontrukkt. Wij hebben aan de hemel lichten uitgedoofd, die men nooit weer zal ontsteken." Welke vruchten rijpen daarbij? Sedert de invoering der godsdienstloze school in Frankrijk in 1874 is tot 1880 het aantal der jeugdige misdadigers *verdubbeld* en tot op heden *verviervoudigd*! Schrikwekkende vruchten der verlichting!

Gij volksmenners, die ook voor het Duitse volk alle Goddelijke wetten loochent, leert u de Franse revolutie niets? Leert gij niets uit hun vergeefse pogingen om uit bloed en puin en

atheïsme een nieuwe orde van zaken op te bouwen? Gij hedendaagse sociale hervormers bouwt in de lucht, en stort uw gebouw in, dan wordt gij het eerst onder het puin begraven. Van de ware Hoeksteen van alle maatschappelijken vooruitgang, dien gij verwerpt, staat geschreven: "Wie op deze steen valt, die zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen." (Mattheüs 21 : 44)

Denkt de Christen na over het onzekere der dingen en der mensheid, haar bange vrees voor het komende, de strijd der geesten op elk gebied, ziet hij, hoe de volken zich koortsachtig ten grote wereldkrijg toerusten en daarbij vredescongressen bijeenroepen, ziet hij, hoe troon en altaar wankelen, en in de "Christelijke staat" kerken en scholen hoe langer zo meer ontkerstend worden, dan kan hij niet begrijpen, hoe diezelfde mensheid in de gesprekken van de dag en in romans, in kunst en literatuur, op katheders en kansel, in kerk en school, ons weten en ons kunnen, onze wetenschap en hetgeen die wetenschap bereikt en verkregen heeft, de vooruitgang en de industrie en de onvergelykelijke 20-ste eeuw met oorverdovend geschreeuw prijzen kan.

Welk een tweedracht, welk een tegenspraak tussen woord en daad, redenering en werkelijkheid, schijn en wezen, beweringen en feiten! Indien er ook maar een tiende part waar was van de geestdriftige hymne, die onophoudelijk weerklinkt, hoe zouden er dan niet sedert lang reeds gans andere en betere toestanden op aarde heersen, en de mensen en de volken, door waar verstand geleerd, hun leven op de rechte wijze weten te gebruiken, en blijmoedig te genieten, en zich in de weldaden van de wereldvrede en van wijze wetten verheugen! Maar de werkelijkheid spot met deze frasen. Wat zien wij? Een haten der volken van elkaar, een zich uitputten om zich toe te rusten ter zee en te land; daarbij een streven wederzijds om zich door handelsverdragen te verrijken ten koste van anderen, een onmeedogend vertrappen van wilde volksstammen, die wij land en vee ontroven om er hun opium en slechte jenever voor in de plaats te brengen; op katheders, op kansels en in scholen een steeds brutaler loochenen der Goddelijke waarheden; in onze wereldsteden en middelpunten der wetenschap, der verlichting en van de vooruitgang een schrikkelijk toenemen der ellende, der ondeugd en der misdaad. De vloek, de schuld, het leed dezer wereld is, dat zij niet aan God gelooft. Gij hoogmoedige kinderen der 20-ste eeuw, uw staatkunde zonder God, uw wetenschap zonder God, uw psychologie en pedagogie zonder God, uw vooruitgang zonder God, het is alles zelfbedrog, het is leugen, het zijn kaartenhuisjes, die de komende storm des gericht's als dorre bladeren weg zal doen waaien en u er bij!

9.

Wat geloven wij dus van de Bijbel? Wij geloven, dat hij een Goddelijke openbaring is, een woord aan Zijn schepselen van de Schepper, die zich aan hun tijdelijk en eeuwig wel en wee gelegen laat liggen; een Vader aan Zijn kinderen, opdat zij op de weg ten eeuwigen leven niet verdwalen zullen. Dat er zulk een openbaring is, wordt door de Schrift

uitgesproken: "Deze verborgenheid van Christus ... is nu geopenbaard aan Zijn heilige apostelen en profeten door de Geest." (Efeze 3 : 4, 5)

Wij zeggen verder, dat deze Heilige Geest en derde Persoon in de Drie-eenheid in onderscheidene tijden naar Zijn welgevallen een mens heeft vervuld, beziel, geïnspireerd, zodat hij door deze Geest gedreven, sprak en schreef, wat Hij hem ingaf, hetzij woorden Gods. "Ik leg Mijne woorden in uw mond"; (Jesaja 51 : 16; 59 : 21; Jeremia 1 : 9) hetzij profetische blikken in de toekomst, "Ik zal spreken tot de profeten, en Ik zal het gezicht vermenigvuldigen"; (Hosea 12 : 11) hetzij het bericht en verhaal van iets, dat geschied is, in juist die vorm, waarin Gods voorzienigheid het wilde. "De profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil van een mens, maar de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken." (2 Petrus 1 : 21)

Omdat een zodanige inwoning van de Heilige Geest de mens niet tot "willoos werktuig" verlaagt, maar veeleer hem en geheel zijn persoonlijkheid opheft, de blik zijns geestes scherpt, zijn woord juister en nauwkeuriger maakt, schrijven deze mannen Gods in verschillende, individuele stijl. Omdat God dat Woord vooraf bestemd had tot een licht der volken, konden zij zich niet bedriegen. En derhalve heeft deze God er in voorzien, dat in deze Bijbel allengs en ter rechter tijd de canonieke boeken, en geen andere, opgenomen werden. Dat is niet door der mensen, maar door Gods raadsbesluit geschied.

Wij behoren alzo de ganse Bijbel te geloven, het Oude, zowel als het Nieuwe Testament, de Kronieken, zowel als de Psalmen en de Prediker, het scheppingsverhaal, zowel als de Openbaring van Johannes. God richt de waarschuwing tot ons: "Wee hem, die er aan toedoet, wee hem die er van afdoet." (Openbaring 22 : 18, 19)

Wat de wonderen betreft, die in de Bijbel vervat zijn, er zijn twee, die alle andere in zich bevatten. Ten eerste, de schepping der wereld. "In de beginne schiep God de hemel en de aarde." (Genesis 1 : 1) Ten tweede: de verlossing der wereld, de komst van de Zone Gods op de aarde, en Zijn sterven aan het kruis. "Buiten alle twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot: God ("*God*" staat niet in de grondtekst; red.) is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de Heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid." (1 Timotheüs 3 : 16) Wie deze twee onbegrijpelijke en alle andere omvattende wonderen gelooft, houdt zich niet bij ieder afzonderlijk op; die zijn hem zeker en gewis; wie de enkele niet gelooft, gelooft ook niet aan God, aan de Schepper en Verlosser der wereld, die het Wonder is.

Wij zeggen verder, dat het geloof aan de Godheid van Christus noodzakelijk is tot de zaligheid. Volstaat het niet, vraagt menigeen, Hem te vereren, lief te hebben en na te volgen? Dat is grove misleiding. "Die God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd heeft de getuigenis, die God getuigd heeft van Zijn Zoon." "Die de Zoon heeft, die heeft het leven." (1 Johannes 5 : 10, 12) "Uit welken (de vaderen) Christus is, zoveel het vlees aangaat, dewelke is God boven allen te prijzen in der eeuwigheid." (Romeinen 9 : 5) Hij, Jehovah-Christus, is de zichtbaarheid der Godheid, die geen mens ooit gezien heeft." "Dewelke het beeld is des onzienlijke Gods, door wie en tot

wie alle dingen geschapen zijn, die in de hemelen en die op de aarde zijn." (Kolossenzen 1 : 15, 16)

Hoe moeten wij de Bijbel lezen? Met kinderlijk geloof. (Mattheüs 18 : 3) Maar toch ook met behulp van het verstand, der menselijke geleerdheid en van wetenschap?! Neen, daartoe is het verstand niet nut, maar slechts het van Boven verlichte verstand, en door de Heilige Geest verlichte ogen. Van de menselijke wijsheid staat geschreven: "Zij is bij God dwaasheid." Jezus zegt: "Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde! dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard." (Mattheüs 11 : 25)

Hebben wij voor het geloof aan de Schrift de historische navorsing en de archeologische ontdekkingen nodig, waarin heden ten dage vele Christenen steun en bewijzen voor hun Bijbelgeloof zoeken? Neen. Eeuwen lang heeft de kerk van Christus zonder zulk bijwerk geloofd, en steeds zal dit aan duizenden van armen van geest en onwetenden onbekend blijven, die toch ook zalig willen worden.

Christus, die betere bewijzen voor de Bijbel wist dan wij, versmaadt ze tegenover Satan, en roept hem toe: "Er is geschreven!" En Satan zwijgt. Voor hem is er geen Bijbelkritiek.

De mens kan slechts kritiseren wat beneden hem ligt; en die iets kritiseert, acht zich wijzer dan het gekritiseerde. "Willende leraars der wet zijn, niet verstaande, noch wat zij zeggen, noch wat zij bevestigen." (1 Timotheüs 1 : 7) Hoe wijzer en verstandiger de mens zich waant tegenover het Woord Gods, hoe meer God hem tot twijfel en dwaling laat vervallen. "Zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het Noorden tot het Oosten: zij zullen omlopen om het Woord des Heeren te zoeken, maar zullen het niet vinden." (Amos 8 : 12) De critici zoeken het in Babel en in Indië, bladeren in hun Bijbel, en vinden er het Woord Gods niet in. Gij, Christen, laat echter de ganse kritiek daar. "Wedersta de dwaze vragen, en geslachtsrekeningen, en twistingen, en strijdningen over de wet: want zij zijn onnut en ijdel." (Titus 3 : 9)

Voorzeker is er veel in de Bijbel, dat moeilijk te begrijpen is. Ja, zó moeilijk, zó hoog, zó diep is hij, dat nooit enig mens hem gans en al begrepen heeft, noch begrijpen zal, maar daarbij voor het kind, voor de onwetende, voor het arme vrouwtje, begrijpelijk en duidelijk genoeg om zalig te worden. Omdat dit Goddelijke Woord ons diepe verborgenheden, Goddelijke afgronden en rotsgebergten, onbeklimbare, in het reine, witte licht aan de hemel schitterende toppen toont, moeten wij dagelijks bij het lezen ervan God bidden om Zijn Geest, teneinde het voor ons te verlichten. Hij, die de Schrift heeft ingegeven, kan haar ook het best voor onze geest verklaren. En deze Geest heeft God beloofd aan een ieder, *die er Hem om bidt*. "Indien dan gij, die boos zijt, weet, uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven degenen, die Hem bidden." (Lukas 11 : 13) Hier is geen behoefte aan menselijke wijsheid en menselijke hogescholen. "De Geest der waarheid zal u in al de waarheid leiden." (Johannes 16 : 13)

Laat ons dan aan Gods Woord geloven. Slechts daardoor kunnen wij God eren. Onze werken, onzen arbeid, heeft Hij niet nodig, maar Hij verlangt, dat wij Hem voor mensen en

engelen *geloven*. "Abraham geloofde God, en het is hem gerekend tot rechtvaardigheid." Laat de spotter daar, die u allerlei fouten, tegenspraak en onhoudbaars in de Bijbel wil aanwijzen; hij is geen antwoord waard. Het is hem niet te doen om rekenschap van u te hebben van uw geloof, hij wil slechts zijn ingebeelde wijsheid luchten. Wij moeten het heilige de honden niet voorwerpen, en, met blinden over het licht te strijden, loont de moeite niet. Maar indien u zeer ontwikkelde twijfelaars zeggen dat uw Bijbelgeloof niet meer in overeenstemming is met de tijd, onwetenschappelijk, onnozel, achterlijk is, in tegenspraak is met de geest des tijds en met gezond verstand, zo antwoord fris en vrolijk: Ja. Ziet gij niet, dat dit geloof, het geloof was van de profeten, de apostelen, de martelaren, van allen, die met hun geloof de wereld hebben overwonnen? Het is het geloof van Christus; Hij, het Woord, dat bij God was, gelooft aan bet Woord, en zegt: "De Schrift kan niet gebroken worden". En ook toen was Zijn geloof niet in overeenstemming met de tijd: "De Schriftgeleerden, de Farizeeën en de Joden bespotten Hem."

Houd het geloof vast, gij zult u er in verheugen, als uw ure gekomen is. Wat helpt u dan menselijke wetenschap, menselijke verlichting, menselijke kritiek? Wat helpen u dan zelfs de mensen, en diegenen onder hen, op wie gij u in het leven het meest verlaten hebt? Wilt gij waarlijk verstandig, wijs zijn, zo beschouw in tijds de vergankelijkheid, de schrikkelijke nietigheid en het ijdele dezer wereld. Deze mensen, die met de Bijbelse wijsheid de spot drijven, moeten zelf, als zij eerlijk zijn, hun onwetendheid erkennen. Zij minachten de Goddelijke troost, en stellen zich hoogmoedig aan; maar zorg, verdriet, kommer en de vreze des doods zijn in hun ogen te lezen. Zij wijzen de vergeving der zonden door het bloed van Christus af, maar de onvergeven schuld staat hun op het voorhoofd geschreven. Zij spelen de luchthartigen en vrolijken, maar voortdurend meer vertoont zich bij het toenemen der jaren, de levensmoede blik, de bittere trek om de mond de teleurstelling van het leven, en jaarlijks bewijzen dit tienduizenden met revolver en gif.

Vertrouw deze wereld niet! Ziet gij niet, hoe haar geluk in duigen valt, haar gunst zich afwendt, haar geld vervliegt? Verveling verteert haar, en in de grond van haar hart bemint zij alleen zichzelf. Vertrouw niet op haar vals woord. Vertrouw niet op haar vriendschap en haar lof, haar geld en haar goed; gij zoudt op stof bouwen. Dat hebben duizenden bitter ervaren. En indien gij haar eens zou aanklagen, omdat zij schuld heeft aan uw zonde, omdat zij u de vrede heeft geroofd, zij zou u honend antwoorden, gelijk eens de hogepriester aan de van zijn verraad berouw hebbende heeft geantwoord: "Wat gaat dit mij aan? Gij moogt toezien!"

Kind der eeuwigheid, huldig de geest der eeuw niet! Ook als hij niet van goddeloosheid doortrokken is, is hij toch slechts een zich voortdurend veranderend wolkenbeeld, aan allerlei winden prijs gegeven, en die daarop bouwt, kan het nog beleven, dat zijn woord en werk door een nieuwe tijd, als verouderd, overwonnen, achterlijk, veracht en geïgnoreerd wordt. Er is in het midden der golven één rots, een woord, dat niet naar de beschouwingen en inzichten der 19-de of der 20-ste eeuw vraagt, noch naar haar niets verlichtende verlichting en immer wisselende openbare mening, noch naar het met zich zelf niet eens zijnd verstand, noch naar de vooruitgang van een menselijke, van God niets wetende wetenschap; want dit woord spreekt niet van de tijd, maar van de eeuwigheid, niet van de vergankelijke schijn, maar van het wezen, dat nooit vergaat; niet van het korte

aardse leven, maar van een eeuwig, hemels, Goddelijk leven. De Bijbelse beschouwing is de enig verstandige, logische.

Wél laat zij menige vraag onbeantwoord, menig raadsel onopgelost. Maar gij, o wijzen en verstandigen dezer wereld, al uw wijsheid zal ze immers nog veel minder oplossen! Zo zegt met recht van het Boeddhisme, waarmee verwarde, levensmoede geesten heden ten dage zo dwepen, (G. Chamberlain in zijn, "Grundlagen"; Deel 1, blz. 197): "Boeddha betekent het grijze uiteinde van een aan de grenzen van haar kunnen aangelande beschaving."

Hetzelfde zeggen wij van geheel de hedendaagse filosofie, van het gezamenlijke der nieuwe godsdiensten van [theosofie](#) en moderne theologie. Zij zijn een groot, schrikwekkend getuigenis der geestelijke armoede van een wereld, die na 6.000 jaren van nadenken en uitvorsen, denksmoes is en niets meer gelooft en niets meer hoopt.

Wél ons Christenen, dat wij weten *wat en wie wij geloven*, en in Christus een vaste hope hebben des eeuwigen levens, waar ons het eeuwige licht tot in eeuwigheid zal verlichten!

"Een stem zegt: Roep! en hij zegt: Wat zal ik roepen? *Alle vlees is gras, en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds. Het gras verdort, de bloem valt af ... maar het woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid.*" (Jesaja 40 : 6, 8)